

Nlaš tednik

V.b.b. Cena 55 grošev

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

2. leto

V Celovcu, dne 7. junija 1950

Številka 23

Vzhod in Zapad tegujeta

Dnevno nam časopisje poroča o hudem političnem prerekanju in o nape-
tosti med Vzhodom in Zapadom. Površ-
ni opazovalec bi prišel do vtisa, da so
tudi vse gospodarske zveze med obema
deloma sveta prenehale. Gospodarsko
bolj poučeni krogi pa bi trdili, da je po-
litično preoblikovanje ravno radi gospo-
darskih vzrokov tako ostro.

Danes vam hočemo k temu vprašanju
podati nekatera pojasnila.

Medtem ko se je politična napetost iz
leta v leto stopnjevala, je rasel tudi bla-
govni promet med obema deloma sveta.

Generalni tajnik gospodarske komisi-
je za Evropo pri Združenih narodih,
Gunnar Myrdal pa je smatral celo za
možno, da se politična napetost da
zmanjšati na podlagi stopnjevanja med-
sebojnih trgovskih stikov. Po svojem
zadnjem bivanju v Moskvi, ki se je slu-
čajno ali mogoče celo namenoma ujema-
lo z obiskom glavnega tajnika Organi-
zacije združenih narodov Trigve Lie-ja
pri Stalinu, pa izjavlja Myrdal, da je Ru-
sija ponudila dobavo žita zapadno ev-
ropskim državam. Taka ponudba je še
tem bolj vabljiva, ker so te države kri-
le po drugi svetovni vojni svoje potrebe
z uvozi iz Amerike in so jih morale
plačevati v dolarjih, katerih pa vedno
primanjkuje, ker svojega blaga v te pre-
dele sveta ne morejo prodajati.

Ljudske demokracije z Rusijo na ču-
lu pa rabijo za svojo industrializacijo
mnogo industrijskih izdelkov. Najbolj
nazorno pa nam slikajo to medsebojno
povezanost številke, ki jih vam v nasled-
njem prinašamo.

	1938	1947	1948
Izvoz zapadne Evrope			
v vzhodno Evropo	872	768	930
Izvoz Vzhoda v za-			
padno Evropo	1152	874	1275

milijonov dolarjev. Številke jasno kaže-
jo, da se je ta trgovina v navedenih le-
tih vršila v prilog Vzhoda. Leta 1948 je
Vzhod dobavljal Zapadu za 350 miljo-
nov dolarjev blaga več, kakor pa je tam
kupil. Sicer pa so v teh številkah vneše-
ne tudi vsote, katere so vzhodne drža-
ve plačale kot odškodnino za nacionali-
zirano premoženje zapadnih državlja-
nov.

Koliko je na tem prometu Rusija sa-
ma udeležena, ni mogoče točno ugotov-
iti, ker se je njen blagovni promet z
Zapadom verjetno vršil tudi posredno
preko drugih držav ruskega sklopa. Ka-
ko blago je Vzhod kupoval na Zapadu,
nam najbolj nazorno kaže uvoz Češko-
slovaške.

Leta 1949 je Češkoslovaška krila po-
lovico svojih potreb glede strojev v
zapadni Evropi, 30% pa v Ameriki, v
Rusiji pa je krila samo 3% teh potreb.
V istem času pa češkoslovaški izvoz v
Rusijo izkazuje 25% strojev, 72% dru-
gih industrijskih izdelkov in 3% živil.

S porastom ruskega vpliva in območ-
ja na Kitajskem se je potreba po indu-
strijskih izdelkih in strojih še stopnje-
vala in torej kljub lastni industrializa-
ciji raste. Če pa še upoštevamo število
prebivalstva, ki živi v tem predelu sve-
ta, tako lahko ugotovimo, da tozadev-
nim potrebam Vzhoda tudi Zapad ne bi
bil v stanu v kratkem roku zadostiti.

Za močno industrializiran Zapad se
torej pojavlja na vzhodu obširen trg
pod enim vodstvom. Zanimivo je pri
tem, da ruska ponudba pšenice časov-
no sovпада s kitajsko zahtevo po spre-
jemu zastopnikov rdeče Kitajske v Or-
ganizacijo združenih narodov. Krasno
razdeljene pa so vloge, ko eden govori
o pšenici in misli na politiko, drugi pa
govori o politiki in misli na gospodarske
ugodnosti, ki jih lahko nudi.

Še bolj presenetljiv pa je porast po-

Velik uspehi

Vse je bilo v napetem pričakovanju zadnje nedelje in ponedeljek. Kaj nam
bo ljubljanska opera pokazala, je šlo od ust do ust? Mnogo ugibanj in proro-
kovanj je bilo.

Po svojem sestavu je bilo občinstvo nad vse pestro, pestro po narodnosti,
pestro po svetovno nazornem in političnem gledanju.

Mnogo smo pričakovali vsi in nismo bili razočarani, v marsikaterem
pogledu nadvse presenečeni.

Pri vseh treh predstavah je val navdušenja zajel občinstvo. Slovensko po-
deželje v nedeljo dopoldan je kar ži-velo z odrom. Na obrazih si bral vese-
lje in tudi ponos gledalcev.

Pri nedeljski večerni predstavi smo videli v plesu in slišali v glasbi mo-
tive, ki jih poznamo že iz naše Miklove Zale. Občinstvo je kar strmelo nad
izvajanje igralske skupine.

V ponedeljek je predvsem tretje dejanje zajelo vso dvorano.

4. in 5. junij v celovškem gledališču pomenita zmago kulture.

Narodi in ljudstva si ne žele rožljanja z orožjem. Ne atomskih bomb, ne
vojaških letal in kanonov, kulturnega ustvarjanja in prikazovanja je treba in
narodi bodo sosedje, kakor je proroško nakazal naš Prešern v svoji „Zdrav-
ljici“:

Žive naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat dan,
da, koder sonce hodi,
prepirlj iz sveta bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak.

Za kralja Leopolda

V nedeljo so bile v Belgiji volitve v
narodno skupščino. Značilno za te vo-
litve je, da je dobila absolutno večino
krščanska socialna stranka tako v po-
slanski zbornici kakor tudi v senatu,
medtem ko je izgubila liberalna stran-
ka osem mandatov, komunistična pa
polovico svojih dosedanjih poslancev.
Največ je pridobila pri volitvah sociali-
stična stranka, ki je druga po številu
mandatov.

Krščansko-socialna stranka je dobila
veliko večino glasov zlasti v Flandriji,
kjer je glasovala za to stranko, in s
tem za kralja Leopolda, velika večina
volivcev.

Po volitvah je podal izjavo predstavi-
nik krščanske socialne stranke, notra-
nji minister Albert de Vleeschaur, ki je
dejal: „Izbojevali smo veliko zmago, po
kateri ima krščansko-socialna stranka
absolutno večino. Kralj Leopold se bo
vrnil v Belgijo 1. julija.“

Pri volitvah so dobile posamezne

stranke sledeče število glasov in po-
slancev (v oklepaju število glasov in
poslancev pri volitvah leta 1949):

Krščansko-socialna stranka 2.354.965
(2.190.989) glasov in 108 (105) poslan-
cev, socialisti 1.804.976 (1.529.710) gla-
sov in 77 (66) poslancev, liberalna
stranka 557.019 (767.710) glasov in 20
(29) poslancev. Komunisti 234.325
(376.765) glasov in 7 (12) poslancev.
Za senat so dobile posamezne stranke
sledeče število mandatov: krščansko-
socialna stranka 54 (54), socialisti 37
(33), liberalna stranka 12 (14) in ko-
munisti 3 (5).

V odstotkih je dobila krščansko-soci-
alna stranka 46,74% (43,55%) glasov.
Sicer ima krščansko-socialna stranka
res absolutno večino v obeh zbornicah,
vendar je veliko vprašanje, če bo ho-
tela in mogla ta stranka sama prevzeti
vso odgovornost na sebe. Zato bo ver-
jetno vsaj poizkušala sestaviti vladu v
sporazumu s socialistično ali pa vsaj z
liberalna stranko.

Jeklo in premog

Po predlogu francoskega zunanjega
ministra Schumana naj bi prišla pod
skupno vrhovno upravo vsa jeklarska
in premogovna industrija zapadne Ev-
rope. Kdor ima v rokah to industrijo,
ta v resnici vlada nad vsem gospodar-
stvom, s tem pa tudi nad vsem življe-
njem, nad vsem dejanjem in nehanjem
narodov zapadne Evrope. Ta predlog

šiljk iz Zapada na Vzhod, če pomislimo,
da se danes nahajajo vzhodna Nemčija,
Češkoslovaška, Poljska in Madžarska že
v celoti v vzhodnem gospodarskem ob-
močju.

Praktično torej vidimo na Vzhodu
gospodarsko kakor tudi politično eno-
enoto, razumljivo nam bo, da tudi Za-
pad poskuša poenotiti politiko in gospo-
darstvo. Na gospodarskem polju Schu-
manov načrt verjetno predstavlja prvi
korak.

francoskega zunanjega ministra Schu-
mana je vsaj tako važen kakor pa Mar-
schallov načrt. — Kakor pa se za Mar-
schallov načrt z vsemi posledicami ni
mogla takoj odločiti Velika Britanija,
toliko manj se je mogla in se tudi ni
odločila za združenje vse težke industri-
je zapadne Evrope.

Zato bo začasno na posvetovanju
o združitvi težke industrije zapadne Ev-
rope, katero se bo začelo sredi junija v
Parizu, zastopanih samo šest držav in
sicer: Francija, Belgija, Holandska, za-
padna Nemčija, Luksemburška in Ita-
lija.

Veliko Britanijo bodo o vseh načrtih
in o svem poteku razgovorov o združit-
vi težke industrije Zapadne Evrope, ka-
teri se bodo vršili v Parizu, sproti ob-
veščali. Verjetno bo pozneje le tudi
Velika Britanija pristopila k temu na-
črtu.

Volitve na Japonskem

V nedeljo so bile volitve tudi na Ja-
panskem. To so bile druge volitve po
končani vojni. Pri volitvah se je šlo
predvsem za to, ali bo še dobila večino
sedanja vladna stranka ali pa bo zma-
gala socialistična stranka. Po doseda-
njih rezultatih moremo zaključiti, da je
sicer vladna, to je liberalna stranka,
dobila manj poslancev kakor pa jih je
imela do sedaj, vendar pa ima še vedno
v parlamentu večino, nima pa več ab-
solutne večine, kakor jo je imela do
sedaj.

Iz Jugoslavije

„Tanjug“ javlja: Jugoslovanski po-
slanik v Tirani je s svojim osebjem za-
pustil Albanijo. To pomeni, da so za-
časno ukinjeni diplomatski odnosi med
obema državama.

Jugoslavija je odpoklicala iz Varšave
svojega poslanika pri poljski vladi. Ra-
da Pribečevića. Že nekaj dni prej je od-
poklicala poljska vlada svojega poslani-
ka iz Beograda.

1. junija se je v Beogradu pričel pred
vojaškim sodiščem javni proces proti
višjim častnikom jugoslovanske arma-
de Vladu Dapčeviću in Branku Petričevi-
ču, ki sta hotela ob izbruhu spora med
Jugoslavijo in kominformom pobegniti
iz Jugoslavije na Vzhod.

10. junija se sestane svet za izvolitev
novega patriarha srbske pravoslavne
cerkve.

V Zvezdanu pri Zaječarju v Srbiji so
našli nove premogovnike prvovrstnega
premoga. Množino premoga cenijo na
pet milijonov ton.

Tovarna za kmetijske stroje v Le-
skovcu, v Srbiji je letos svojo produk-
cijo povišala za 25%. Posebno izdeluje
jo kultivatorje.

V Makedoniji je žetev v polnem teku.
Radi ugodnega vremena je žetev obilna.

Egipt zahteva

Egipt ponovno zahteva, da se umak-
nejo britanske čete iz Egipta. V toza-
devni spomenici, katero je egiptovska
vlada predala v Londonu, zahtevajo
spremembo pogodbe iz leta 1936 in na-
daljevanje razgovorov, ki so bili preki-
njeni leta 1947 radi nesoglasij v vpraša-
nju Sudana.

Egipt zahteva namreč za sebe zgornji
Sudan, da bi tako združil v svoji oblasti
vso dolino Nila.

Zopet zaporno ozemlje

Iz Budimpešte javlja Reuter, da je
madžarsko notranje ministrstvo določi-
lo ob jugoslovansko-madžarski meji 16
km široko zaporno območje. Od 1. juli-
ja bodo smeli v te predele Madžarski
potniki potovati le s posebnim dovolje-
njem, ki jih bo izstavljal policija.

Orožje za Bližnji vzhod

Skupna izjava zapadnih velesil da bo-
do dobavljale orožje državam Bližnjega
vzhoda je vzbudila v časopisju in tudi
v diplomatskih krogih precejšnjo pozor-
nost. Zapadne velesile hočejo s tem
okrepiti države Bližnjega vzhoda voja-
ško za vsak slučaj. Ob enem pa so ve-
lesile izjavile, da bodo preprečile vsak
medsebojni spor med temi državami z
intervencijo, to se pravi, da hočejo Ame-
rikanci, Angleži in Francozi zajamčiti
obstoj Izraela v sedanjem obsegu in da
ne bi dopustili oboroženega spora med
Židi in Arabci.

Verjetno se je v tej zvezi vršil tudi
nedavni razgovor med poslanikom Iz-
raela in zastopnikom ruskega zunanje-
ga ministrstva v Moskvi.

Politični teden

Podoba je, da številni črnogledi, ki so napovedovali skorajšnjo vojno, niso imeli prav. Nič takega se ni zgodilo in tudi ni znakov, da se bo kaj takega zgodilo, kar bi privedlo do oboroženega spopada. Trobente iz Moskve trobijo o miru in čeprav jih spremlja znan orkester, ki biča zapadne „vojne hujskače“, je vendarle splošen vtis tak, da hoče Moskva miru, vsaj zaenkrat. Kje in kako je hladna vojna prenehala, oziroma postala še hladnejša, bomo omenili kasneje. Najprej pa bomo omenili najpomembnejši dogodek zadnjega tedna in to je bilo francosko vabilo na

prvo konferenco za uresničitev Schumanovega načrta

Šest držav se je izjavilo pripravljenih svoje težke industrije združiti, kakor predvideva to Schumanov načrt o skupni zapadno-evropski težki industriji, katere srce je Posarje. Te države so Francija, Italija, Belgija, Zapadna Nemčija, Nizozemska in Luksemburška.

Anglija stoji še ob strani

Nedvomno je, da je Francija s svojo pogumno akcijo presenetila tudi najvnetejše zagovornike zapadno-evropske gospodarske in politične enotnosti. Prvič po vojni je francoska diplomacija zaigrala na vobilno karto in prvič po dolgem kolebanju so Francozi (in ne Angleži) tisti, ki so postavili na mizo nekaj določnega in jasnega. Uresničitev Schumanovega načrta pomeni odstranitev stoletnega spora med Nemčijo in Francijo radi posarske industrije in rudnikov, predstavlja pa tudi podlago za bodočo federativno Evropo. Zakaj Angleži še niso dali svojega pristanka in zakaj že ne sodelujejo? Vzroki so izključno gospodarskega in zelo malo političnega ozadja. Visoko razviti angleški težki industriji bi se z razstankom prav take ali še močnejše evropske industrije pojavil tekmeč, ki bi že s samim svojim obstojem postavil angleško gospodarstvo pred nove težave in probleme. Nedvomno je, da bodo morali Angleži, če pristopijo k Schumanovemu načrtu, doprinesiti ne malo materialnih žrtev s tem, da se bodo morali odreči neke vrste monopolu, ki so ga imeli na evropskem trgu. Na drugi strani pa se gotovo dobro zavedajo odgovornosti, ki bi si jo naprtili, če bi ostali ob strani in s tem zadali udarec parjačoči se federaciji zapadne Evrope. Kot je videti, Francozi razumejo in upoštevajo angleške težave ter se trudijo, da bi vrata, skozi katera, naj stopijo Angleži, ostala kar moč na široko odprta. Kljub temu, da torej Angležev na prvi konferenci ne bo, jih bodo pa stalno obveščali o vseh pogovorih in sklepih. Angleško uradno stališče je približno tako: želimo sodelovati in pomagati, kolikor bomo mogli, obveznosti pa ne moremo zaenkrat nobenih sprejeti.

Šest držav udeleženk je tudi izdalo skupno izjavo, ki jo prinašamo na drugem mestu.

Vse te napore za obnovo gospodarsko in politično močne zapadne Evrope, katerih zunanja instrumenta sta Atlantski pakt in Evropski svet, pa budno opazujejo obe danes edini velesili na svetu, Amerika in Sovjetska zveza. Ker se mnogo govori in piše, da naj bi bodoča zapadna Evropa predstavljala nekako tretjo silo, je seveda važno, kako zgoraj omenjena tekmeč gledata na to stvar. Medtem ko Amerikanci svirajo in zavračajo ideje o taki tretji sili, ker bi to samo slabilo protikomunistično fronto, pa Sovjeti grajajo „napadalni“ Atlantski pakt. Koncem koncev bi si pa raje želeli samostojno „tretjo“ silo kot pa zapadne države pod ameriško komando.

O sedanjih stopnji hladne vojne med obema velikanoma bi mogli reči, da so v njej Amerikanci bili uspešnejši. Če pa Rusi res žele mir, potem je bila pa njihova zasluga, da so se grozeče nevihte oddaljile. Ob binkošti je „zavzetje“ Berlina izostalo in so se množice mladih komunističnih manifestantov obnašale kaj dostojno in mirno. Še več drugih znakov je, da so Rusi na nekaterih področjih hladne vojne ukazali „stoj!“ V Berlinu so vrnili neke čolne, ki so jih bili zapadnjakom zaplenili. Take navede so bile pri njih do sedaj bolj redke.

Tam na Daljnem vzhodu je Mao Tse Tung bil že pripravljen, da bo segal v bogato sosednjo Burmo, pa so mu iz Moskve to prepovedali. Še najbolj zanimivo pa je, da Rusija

ponuja Evropi pšenico.

Stara resnica je, da so za komunizem najbolj plodna tla tam, kjer je največ lakote. Zelo malo je torej verjetno, da bi evropski narodi, če bodo siti (pa čeprav sovjetske pšenice) imeli kaj več simpatij za komunizem. To slabo stran skušajo pa Sovjeti nadomestiti z drugimi ugodnejšimi posledicami. Pšenice ne bo treba plačati v dolarjih in to pa Amerikancem ne prija in že zdaj zelo postrani gledajo na take kupčije.

V ostalem pa se Združene države ameriške sedaj čutijo zelo močne in samozavestne. Pravijo, da je njihova totalna diplomacija in politika močne roke najboljše jamstvo miru.

Zveni sicer malo verjetno, da bi v senci atomskih orožij mir bil res najbolj zajamčen, vendar bo držalo, kar trde, da Rusi namreč spoštujejo samo tistega, ki je močan. Ko se je ameriški zunanji minister Acheson vrnil iz Londona domov, je bil prav dobre volje. V Londonu so se pogovarjali in sklepali o vojaških nalogah Atlantskega pakta in rezultate je poročal Trumanu, ki je bil tega prav vesel. Ko je potem prišel Trygve Lie iz Moskve, je bil njegov obisk v Washingtonu skoraj odveč. Achesonova „totalna diplomacija“ je v predsednikovih očeh bila bolj spoštovana. Očividno pripisuje Truman rusko popuščanje v hladni vojni Achesonovi močni roki bolj kot pa Trygve Liejevemu posredovanju.

Achesonovi domači nasprotniki so potihnili, on pa je zmagovalno pred člani kongresa odgovarjal na postavljena vprašanja. Odgovoril je na vsa razen na ona, ki so se tikala Trygve Lie-jevega potovanja v Moskvo. Ta način poročanja zunanjega ministra je bil do sedaj v navadi predvsem v Angliji. Za Ameriko je bila to novost in so o njej mnogo pisali.

Ločeno od tega in skoraj ne v skladu z Achesonom pa je govoril bivši zunanji minister ZDA George Marshall. Zagovarjal je mnenje, da naj ZDA po letu 1952 ne podaljšajo Marshallovega načrta o pomoči Evropi, ker da Amerika ne more še nadalje prenašati tega bremena. Sicer pa da je uspeh te pomoči itak presegel vsa pričakovanja.

Mirovne resolucije in kongresi

Če že Sovjeti žele mir, potem ga tudi potrebujejo. Seveda si miru želi sploh vse človeštvo. Trenutno vse komunistične stranke po Evropi zbirajo podpise za mirovno resolucijo, ki so jo nedavno v Stockholmu sestavili in podpisali najvplivnejši evropski in drugi levičarski intelektualci. V njej zahtevajo prepoved atomskega orožja. Tudi v Avstriji je v teku zbiranje podpisov za to resolucijo. Organizirali so tudi štafete, ki bodo tekle na Dunaj, kjer bo potem 10. in 11. mirovni kongres. Tak največji kongres je bil kot znano ob binkošti v Berlinu. Na povratku pa je več tisočev mladih udeležencev iz zapadne Nemčije čakalo neprijetno presnečenje. Mesto na svoje domove so morali začasno v neko taborišče, kjer so jih nameravali cepiti „proti tifusu“. Ta nekoliko prehuda šala je vzbudila na vzhodu seveda ogorčene proteste.

V Pragi so odkrili zaroto

Državno sodišče je tam sodilo 13 članov „ilegalne organizacije“, ki so bili obdolženi sabotaže, vohunstva in pripravljanja oboroženega upora. Med obtoženci sta bili tudi dve ženski — poslanca nekdanje Beneške stranke. Kot zunanje voditelje in podpihvalce je državni tožilec imenoval bivšega namestnika ministrskega predsednika Petra Zenkla, ki živi kot emigrant v Ameriki in pa bivšega trgovskega ministra dr. Ripko, ki je v Londonu, v zadevo naj bi bil zapleten tudi bivši francoski poslanik v Pragi, Maurice Dejean.

Za prej omenjeno mirovno resolucijo zbirajo podpise tudi na Češkoslovaškem, kjer pa so katoliški škofje odklonili podpis in tudi niso pozvali vernike, naj podpišejo. Njih odklonitev je izzvala novo gonjo proti duhovščini in Vatikanu. V nasprotju s češkimi pa so baje

poljski škofje podpisali, kar bo nedvomno v zvezi z nedavnim sporazumom med Cerkvijo in državo na Poljskem.

Poljska odpoklicala poslanika iz Beograda

Uradnega poročila o vzroku niso navedli. Varšavski radio je samo javil, da je poljska vlada svojega poslanika Jana Wendo poklicala domov. Diplomatski stiki med obema državama obstajajo le še v obeh odpravnih poslov. Jasno je, da je k vsemu temu glavni vzrok spor Tito—Kominform.

IZRAEL IN BERNADOTTVOVA SMRT

Združeni narodi so prejeli neuradno obvestilo, da bo izraelska vlada plačala 54.628 dolarjev kot odškodnino za smrt grofa Folke Bernadotteja, ki je bil posredovalec Združenih narodov v Palestini in so ga 17. septembra 1948 umorili v Jeruzalemu.

Združeni narodi so nadalje objavili, da je Izrael pristal na dve drugi zahtevi, ki jih je stavil glavni tajnik Združe-

nih narodov, Trygve Lie, izraelskemu zastopniku pri Združenih narodih v aprilu, Izrael se mora uradno oprostiti pri Združenih narodih za umor grofa in mora nadaljevati in okrepiti napore za aretacijo in obsodbo krivcev.

Poročilo Združenih narodov pravi, da je izraelsko zastopništvo neuradno obvestilo tajništvo Združenih narodov, da je Izrael sprejel zahteve, katere je vsebovalo Liejevo pismo.

Lie je nadalje sporočil, da grofica Bernadotte ne bo zahtevala denarne odškodnine za izgubo svojega moža.

POVEČANJE SVETOVNIH ZALOG BOMBAŽA

Po letnem poročilu mednarodnega posvetovalnega odbora za bombaž, se bodo svetovne zaloge bombaža v letu 1949—1950 povečale. Odbor je trenutno zbran na devetem plenarnem zasedanju v Washingtonu.

V tekočem letu je proizvodnja narasla na približno 31 milijonov bal ter bo verjetno presegala potrošnjo za približno 2 milijona bal. Zaradi tega se bodo svetovne zaloge bombaža v avgustu letošnjega leta povečale na 17 milijonov bal. Večji del zalog imajo Združene države.

Slovani in evropska politika

Tednik „Demokracija“, ki izhaja v Trstu, prinaša v številu 21 z dne 26. maja t. l. pod naslovom „Borba proti slovanstvu“ daljši članek, v katerem bo naše bralce zanimal zlasti odlomek pod gornjim naslovom. — „Demokracija“ piše:

„Ze Gundulič je nazival Slované „čuvvarje carstva“. Mi bomo dodali, da so skozi ves srednji vek, pa tudi v bližnji preteklosti igrali Slovani usodno vlogo ne samo pri izgrajevanju in ohranitvi, ampak — kadar se jim je prizadevala krivica — tudi pri prevračanju političnega sestava evropske celine, tako da ni pretirano reči, da se brez ali proti Slovanom ne more zamisliti zdrava in uspešna evropska politika.“

Celo sam Karel Veliki, čeprav rojen in vzgojen na ozemlju današnje Francije, je imel o tem pozitivno mišljenje, kar je razvidno iz dejstva, da je poveril politično propagando med panonskimi in balkanskimi Slovani solnograškemu nadškofu Arnonu in graškemu patriarhu Tržačanu Fortunatu. Vemo še po Eginhardu, da so vojaške sposobnosti Slovanov prispevale ne samo k zlomu bavarske, temveč tudi obrske države in k prvi temeljni organizaciji Srednje Evrope pred tisoč leti. Ni zgolj slučaj, da je nastopil razpad karolinškega carstva v trenutku, ko je nespoštovanje slovanskih pravic dovedlo do devetletnega upora Ljudevita Posavskega in da so se srednjeveške slovanske države dvignile iz ruševin srednjeveške Nemčije in Bizanca iz časa križarskih vojn. In ni treba ravno velikega truda, da bi ugotovili, da se slovanska pismenost, o čemur sijajno pričata primer Miroslavovega evangelja v zakladnici Rheinske stolnice in primer Brižinskih spomenikov, časovno sklada s početki francoske in italijanske književnosti. Kaj čuda torej, ako so češki, ruski in srbski letopisci plod iste dobe, ko so po nemških, francoskih, angleških in italijanskih samostanih cveteli anali in kronike. Ali tudi na to ne smemo pozabiti, da je v štirinajstem stoletju cesar Karel IV. na svojem rimskem potovanju mogel pozdraviti iz Bologne srbskega carja Dušana kot sebi ravnega ne samo po cesarskem dostojanstvu, temveč tudi po „plemenitosti slovanske naobrazbe“. Zato je povsem neumestno govoriti o kulturni zaostalosti Slovanov, o njihovi politični in umski nezrelosti, o njihovi nesposobnosti za vsako konstruktivno delo, kot to skušajo dokazovati Italijani Američanom v svoji nevarni zaslepljenosti.

Slovanske vrline

Ni treba ravno globokega preučevanja preteklosti, da se prepričamo ne samo o vojaških vrlinah Slovanov, ki so jim dale značaj „čuvvarjev carstev“, temveč tudi o njihovih mirotnih in kpnstrukturnih sposobnostih. Tudi ni slučaj, da je začetek moči Osmanov vezan na oni del Male Azije, kjer je naseljenost Slovanov bila najbolj strnjena — v nekdanjem bivališču sv. Metoda — v tedanji Bitiniji, in da se naglo širjenje os-

manske moči lahko tolmači le z aktivnim sodelovanjem nespametno potlačene slovanske kaste Male Azije in Balkana. V Turčiji prvih sultanov ni bil dvig do najvišjih dostojanstev in položajev vezan na rod ali na kasto poedincev, ampak na njihovo vojaško in upravno sposobnost. Seznam velikih vezirjev beleži od Sulejmanovega Ibrahima, od Skender-bega, od Ahmeda Hercegoviča, od Mehmeda Sokoloviča, od Ahmeda Čupriloviča do Hasana Predojeviča in celo do pomembnih odpadnikov Napoleonove dobe, do Bosanca Džesar-paše, zmagovalca pri Akkonu, do Mehmed Alije, do Ali-paše Telepenskega, do Mehmeda Bušatlije, do Hercegovca Pagvan Ogluja, celo vrsto mož, po čijih žilah se je pretakala slovanska kri. Tudi ne smemo pozabiti, da so živele na Porti pomembne žene, kot n. pr. Olivera Lazarjeva in Mara Ivankovičeva ter za časa najpomembnejših sultanov ščitile razen Atosa tudi druge slovanske cerkve in svetišča, in pripomogle k imenovanju svojih zaščitencev na položaj patriarha. Vedimo, da je bilo razdobje — in sicer v najsijajnejši dobi Osmanov — ko je bila v upravi in celo na samem sultanovem dvoru srbohrvaščina službeni jezik za Evropo, tako, da so jo obvladali oboja Bajazida, Mohamed II., Selim I. in celo sam Sulejman, kakor tudi njegovi sinovi Mustafa, Bajazid in slednjič Selim II., sin Rusinje Roksolane.

Lahko bi nadaljevali z opisovanjem konstruktivne vloge Slovanov pri izgradnji habsburške monarhije in samega Trsta, vendar naj zadostuje, da so Čehi in Hrvati leta 1526, spoznavajoč svoje narodne potrebe, izbrali Ferdinanda I. za svojega kralja in da je Ferdinand I. predvsem zaradi aktivnega pristanka Slovanov, Rusinov in Srbov — naj glede zadnjih navedemo samo primer carja Jovana, ustanovitelja Subotice — prišel na ogrski prestol, čeravno je imel za protivnika Slavonca Ivana Zapoljskega, znamenitega zakonodajca Stjepana z Vrbovca (čigar ime so pomadžarili v Istvan Verboczy) in Dalmatina Utješenoviča.

Slovanska zvezda je za tem za nekaj časa zbledela sredi razsula in ruševin tridesetletne vojne, ali dala je človeštvu poleg Komenskega, avtorja znamenitega dela „Orbis pictus“, tudi Slovenca Vego. Ako je bilo treba proti stremljenju tedaj na pol slovanske Pruske ojačiti habsburško monarhijo, so bili Hrvati prvi, takoj za tem, ko je zasedel prestol Karel VI., ki so s svojo hrvaško Pragmatično sankcijo iz leta 1712 in s svojo aktivno pomočjo v šleskih vojnah reševali tvorbo Srednje Evrope pred Friderikom Velikim, začetnikom nemškega imperializma.

To skupno zgradbo vzhodne, na pol slovanske Srednje Evrope (na pol slovanske, ker so bili v njej tudi Avstrijci, Madžari in Romuni) so Slovani branili proti Napoleonu in proti zahodnemu li-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Mladinski dan v Rožu

MLADINA, KLIČE TE LEPŠE ŽIVLJENJE!

Mladina se veseli življenja, živeti hoče in se veseliti svojega zdravja, svojih mladih moči. Velik del današnje mladine ne pozna pravega, lepega mladega življenja. Njeno mišljenje je preveč obrnjeno v tostranost, njeno veselje je plitvo, dostikrat grešno. Gostilna, popivanje, kino in plesne zabave idealnega fanta in dobro, nepokvarjeno dekle ne morejo zadovoljiti.

Mladina, kliče te lepše in večje, svetjše in srečnejše in bolj idealno življenje. — To je hotela šentjakobska mladina povedati vsem mladim, ki so prihiteli na mladinsko proslavo iz sosednjih fara. Prišla je mladina iz Škofič, iz št. Ilja, iz Podgorij. Veliko jih je bilo iz Rožeka. Imeli so seboj svoj pevski zbor. Lepo je donela njih pesem. Bila je to prva točka večernega sporeda. Katoliška mladina iz Sveč pa se je pripeljala z avtom. Občudovali smo sveške pevce, ki že slovijo po celem Rožu. Zavidamo jih za pevovodjo, ki ga imajo v svojem č. g. župniku. Veselili smo se katoliške sveške mladine, ki je disciplinirano prišla s svojo mladinsko zastavo. Tako naj bi bilo v vsaki fari. Vsa mladina naj se zbere v posebnih farnih skupinah, ki nosijo ime „Katoliška mladina“. Pri vseh cerkvenih in izven-cerkvenih verskih slovesnostih bodo te skupine „Katoliške mladine“ skupno nastopale in priznale svojo zvestobo Kristusu in Cerkvi.

Na dvorišču šentjakobskega župnišča je bil postavljen preprost oder. Prvi pesmi rožekskih pevcev je sledil govor katoliškega laika. Nato sta nastopila združena pevska zbor iz Sveč in Rožeka, sledil je govor duhovnika in še dve pesmi sveškega mladinskega zbora. Dvorišče se je skoraj napolnilo. Navzočih je bilo gotovo 700 ljudi. Od teh je bilo kakih 500 mladih fantov in deklet in večjih otrok. Tudi na ljudsko petje nismo pozabili. Mogočno so donele Marjine pesmi.

Končno so zažareli žarometi, nastopil je „Slehnik“. G. režiser nam je razložil, da je ta slehnik vsakdo izmed nas. Tako smo versko igro ne le gledali, ampak doživljali. Slehnik je iskal svoje sreče v bogastvu, v uživanju, v grešnem veselju. Bil je trdosrčen, neusmiljen. Ni se brgal za prošnje in opomine matere, upiral se je božji milosti. Videli smo v njem tip modernega človeka, ki je ves pogreznjen v tostranost. V trenutku, ko misli, da bo najbolj srečen, ga pokliče poslanka smrt. Vse ga zapusti. Njegovi prijatelji zbeže, sorodniki se mu posmehujejo, bogastvo in denar mu ne moreta pomagati. Ves obupan pričakuje slehnika zadnje ure. Sedaj mu pride na pomoč vera. Dolgo se bori slehnik s samim seboj, predno spozna, da ga ne bodo rešila njegova dobra dela, da ga more rešiti le božje usmiljenje, da se

mora tudi on ponižati in poklekati pred duhovnika ter prositi odveze. To je bilo njegovo zadnje in največje dobro delo, ki ga je storil za svojo dušo. Sedaj je močan in pomirjen, poln zaupanja je v božje usmiljenje. Sveta vera in dobra dela pokore in kesanja ga spremljajo pred sodni prestol božji.

Vsi smo čutili, ko je bila verska igra končana: Slehnik, to sem jaz in to si

ti. Zato bomo mi mladi iskali v svojem življenju večje in višje cilje. Ne bomo se zgubljali v grešnem veselju in ne bomo zapravljali svoje mladosti v plitvem uživanju. Kliče nas večje življenje. To hočemo povedati sebi in vsej katoliški mladini po naših vaseh.

Šentjakobski mladini pa se zahvaljujemo za lepo prireditve. Letošnji mladinski dan bo za Rož in za rožansko mladino nov začetek idealnega mladega življenja. Po vseh naših rožanskih farah naj gre vest: Mladina, zbudi se! Katoliška mladina, kliče te lepše življenje!

Kmetijske visoke šole v Jugoslaviji

Po prvi svetovni vojni ni bilo na ozemlju nove jugoslovanske države niti ene kmetijske visoke šole. Ker pa je bila potreba po absolventih visokih kmetijskih šol, po agronomih, v novih razmerah zelo velika, so ustanovili leta 1919 kmetijsko fakulteto na univerzi v Zagrebu, naslednje leto pa kmetijsko fakulteto v Zemunu kot del univerze v Beogradu.

Po drugi svetovni vojni je zaradi izpremenjenih kmetijskih razmer v Jugoslaviji potreba po agronomih bila še večja in nista več zadostovali samo dve kmetijski fakulteti. Zato so ustanovili nove kmetijske fakultete. Tako je dobila kmetijsko fakulteto tudi Makedonija na univerzi v Skoplju in pa Slovenija na univerzi v Ljubljani.

Zaradi enotnosti učnega načrta na vseh kmetijskih fakultetah v Jugoslaviji je bilo prejšnji teden v Zemunu strokovno posvetovanje zastopnikov vseh kmetijskih fakultet v Jugoslaviji. Na

tem posvetovanju je bil končno sprejet predlog novega učnega načrta. Po tem načrtu bodo na kmetijskih fakultetah osnovali dva oddelka in sicer oddelek za rastlinsko proizvodnjo in pa oddelek za živinorejo. Oddelek za rastlinsko proizvodnjo pa bo razdeljen še naprej na dva odseka in sicer na odsek za poljedelstvo ter na odsek za sadjarstvo in vinogradništvo.

Na omenjenem posvetovanju strokovnjakov kmetijskih fakultet so ugotovili, da bi bilo potrebno jugoslovanskemu kmetijstvu najmanj 7000 agronomov.

Vsaka kmetijska fakulteta bo imela na razpolago vsaj eno večje kmetijsko posestvo za praktično udejstvovanje svojih slušateljev. Poleg tega bodo pa morali študentje praktično delati tudi še na drugih državnih posestvih in na posestvih kmetijskih obdelovalnih združenj. Vsaka kmetijska fakulteta mora biti obremenjena tudi kmetijska znanstvena raziskovalna ustanova.

Kratke politične novice

KAJ BO Z AVSTRIJO?

Ameriški dnevnik „St. Louis Post Dispatch“ se sprašuje, kaj bo z Avstrijo. Zahodne države so bile zaradi sovjetskega zavlačevanja pri pripravi za avstrijsko mirovno pogodbo prisiljene, da nadomestijo vojaško upravo s civilnimi visokimi komisarji. Nekoč veliki upi za avstrijsko mirovno pogodbo so zdaj splahneli v nič. Avstrija pa ne more v nedogled živeti pod vojaško zasedbo, zlasti zdaj, ko tudi zahodna Nemčija nima več vojaške uprave. Že upravičenost sama zahteva, da se zasedbeni stroški zmanjšajo.

Uvedba civilnih visokih komisarjev pa utegne sprožiti nova vprašanja. — Neki ameriški zastopnik je pred kratkim v Londonu dejal, da zahodno vojaštvo v Avstriji v bodoče ne bo več opravljalo zasedbenih dolžnosti, ampak bo bivalo v Avstriji zato, da brani njeno prebivalstvo.

Vprašanje je, kaj bodo storili Sovjeti. Morda bodo skušali razkosati Avstrijo med dva svetova, kakor je razkosana Nemčija. Vzhodna Avstrija utegne doživeti usodo vzhodne Nemčije, Dunaj pa usodo Berlina. V tem primeru bi bila za večino prebivalstva zahodne Avstrije svoboda silno draga, vendar pa ne predraga.

ŠTEVILO DRŽAVNIH URADNIKOV

Centralni urad za statistiko prinaša podrobne podatke o številu javnih nastavljenec v Avstriji. Po teh podatkih se je število aktivnih nastavljenec od leta 1938 do leta 1950 zvišalo od 201.787 na 271.499, to je za 35%. Tudi napram letu 1949 je naraslo število uradnikov za 5%. Število upokojenec pa se je zvišalo od leta 1938 do leta 1950 od 182.963 na 184.8896. Izredno visok je porast pogodbenih nameščenec in de-

Slovani in evropska politika

(Nadaljevanje z 2. strani)

beralnemu navalu, pri čemer ne smemo pozabiti na vlogo barona Zoisa, Jerneja Kopitarja in Vuka Karadžića in vseh slovanskih prepovediteljev iz dobe od leta 1948 do 1860.

Slovanska koncepcija vzhodne Srednje Evrope v vlogi tvorca ravnotežja med imperialistično Prusko in imperialistično Rusijo je doživela svoj prvi usodni udarec z zmago Berlina in Budimpešte pri Sadovi in z raznimi avstro-ogorskimi sporazumi od leta 1867 dalje. Od tega časa dalje so Slovani vodili odločilno borbo za zrušitev nemške in madžarske nadoblasti. Ko je končno po izrinjenju zadnjih Evropejcev iz dunajske vlade, z grofom Stürghom in grofom Istvanom Tiszom prevladala nemška industrijska skupina in madžarska slovnožerska klika, ni preostajalo Slovanom nič drugega, kot da razbijejo državno tvorbo, ki je bila naperjena proti njim. Tako je bila stara monarhija podeljena na način, kakor so hoteli že Belcredi (1865) in Hohenwart (1873), na pet nasledstvenih držav. Protislovanska politiko hohenzollernske Nemčije sta v polpretekli dobi prevzela Hitler in Mussolini.

Posledica vsega tega je bila morija na dveh frontah v prvi in drugi svetovni vojni.

Medtem ko je prva svetovna vojna leta 1918 dovela do razdelitve Avstro-ogrske, je druga svetovna vojna leta 1945 dovela do razdelitve Nemčije in do zmage komunizma v Srednji Evropi. Dve veliki državi sta propadli zaradi svoje protislovanske politike. Ta zgodovinski nauk je uvaževanja vreden. Zato ni dvoma, da podpiranje italijanske protislovanske politike ne more roditi ničesar dobrega! Amerika je danes zaposlena tudi še drugod. Zato pa potrebuje najtrdnjših osnov za obnovo Evrope. Protislovanstvo je torej luksuz za katerega danes ni časa, ker slovanstvo ni komunizem in ker je vsa današnja politika Vzhoda proti Zahodu naperjena proti življenjskim koristim slovanskih narodov, ki že po sami svoji naravi in zgodovinski preteklosti niso komunistični, temveč krščansko in demokratično usmerjeni.

„Demokracija“ Trst 26. V. 1950

lavcev. Pri teh delavcih znaša porast 139%.

Pri državni železnici se je število osebja zvišalo v istem času od 64.426 na 85.626, kar pomeni 35%.

ZENSKE SO IZNAJDLJIVE

V mestu San Pietro v Italiji so 30. maja gospodinje vdrle v davkarijo, privezale uradnika na stol in zažgale vse pismene podlage, ki so se nanašale na davčne obveznosti meščanov. Pozneje so izjavile, da radi previsokih davkov niso mogle kriti izdatkov v gospodinjstvu in so si morale same pomagati.

Karel Mauser:

Mrtvi rod

IZVIREN ROMAN IZ ZILJSKE DOLINE 27.

Greta se je umirila.

„Ko bo tudi pri nas zavekalo, bom laže živela. Verjemi. Tedaj bom pozabila na vse.“

Poiskala je Foltejevo roko.

Stari Podlipnik se je vso noč boril z drobnim otrokom, ki je narezaval žilo Podlipnikovega rodu.

Otrok je bil Mojčin, toda Mojca je bila prav taka kakor Motnikova Neža.

Ko se je Podlipnik zbudil je bila temna noč. Sedel je in noro buljil v temo.

Mojčin otrok je ležal nad Podlipnikovo hišo kakor težak kamen. Stari Podlipnik ga sicer ni omenil, toda Foltej je po očetovih očeh videl, da ga boli otrok do poslednje korenine.

Sive težke Podlipnikove oči so kar naprej počivale na Greti.

Greti je čutila Podlipnikov pogled na sebi kakor obsodbo. Vselej, kadar so sedeli za mizo, je bila v čudni zadregi. Komaj je upala dvigniti oči.

V Križevem tednu so se odprle procesije: v Kapelo, v Gorje in na Čajno.

Foltej je šel kot gospodar. Ni mogel drugače. Tudi stari Podlipnik ni mogel ostati doma. Pa bi bilo Folteju ljubše, ko bi oče ne šli.

Ko so šli v procesijo v Gorje, se je Foltej domislil poti, ki jo je napravil takrat, ko se je žinjal upreti očetu.

Po maši ni mogel drugače, da ga je počakal. Ga ni rad, ker se je bal, da bodo oče dregnili v tisto, kar je njega samega grizlo.

Od cerkve sta šla brez besede. Toda kakor nalašč ju je koj pod cerkvijo nabodel stari Katnik.

„Sta kar oba prišla, a?“

„Oba, ni nič v škodo,“ je zabelil Foltej.

„Ne bom rekel,“ se je smejal stari Katnik. „Se ne moreš privaditi, kaj?“

je dregnul v starega Podlipnika.

„Sam veš, kako je. Si ti prej spregel kakor jaz,“ se je zamalo zdelo Podlipniku.

„Ko boš za pesterno, ne boš tako več napletal okoli. Počakaj.“

Foltej je Katnikovo klepetičenje ujezilo. Podlipnik je samo zamahnil z roko in bruhnil v breg.

Na vrhu šele se je ustavil. Foltej je šel za njim in se čudil očetovi spešnosti.

„Že bodejo,“ je nenadoma siknil Podlipnik.

„Kdo?“ se je začudil Foltej.

„Kdo?“ je skoraj zarežal Podlipnik.

„Nisi slišal Katnika? Žinjam, da veš, kam je meril.“

Foltej mu ni odgovoril. Ko sta rinila po blatnem kolovozu proti Zahomecu, sta vso pot molčala. Podlipnik ni nobene več rekel, Folteju pa tudi ni bilo za zobenje.

Dovolj mu je bilo, da so oče tako odkrito pokazali, kaj jih draži. Zraven je moral žinjati še na Mojčinega otroka. Je Podlipnikov in ni Podlipnikov. In še fant je.

Dober teden po Križevih procesijah je od Podlipnika odšla strina. Ni imela več obstanka, čeprav jo je Foltej kar naprej prosil.

„Že zdavnaj bi šla, da ni bilo vse tako čudno. Brez gospodinje niste mogli biti, zdaj je pa Greta pri hiši.“

Podlipnik ni prosil.

Tako je strina odšla.

V soboto popoldne je Foltej nenadoma stopil v vežo. Deklo je že nekaj dni sem bolela roka in je težko vzdigovala. Šel je po preše za prašiče.

Greta, ki je slonela ob zidu, se je skušala zravnati in riniti v hišo. Pa ni več utegnila.

Foltej jo je že oplazil z dolgim pogledom.

„Ti je slabo, ali kaj?“

„Tako mi je čudno, Foltej. Kakor da se v meni hoče nekaj utrgati.“

„Folteju so omahnile roke.“

„Ležat pojdi! Kaj se poteguješ okoli, če ne moreš.“

„Tako nenadoma je prišlo. V izbi mi še nič ni bilo.“

Spet se je naslonila na zid.

„Daj, ti bom pomagal!“

Prijel jo je pod roko. Ni se branila. Z vzdihom je odšla v izbo.

„Pa kaj ti je? Kje te boli?“

„Vse me boli, Foltej. Duh po čebuli me je tako zadahnil, da se bojim, da bom vse zmetala iz sebe.“

Legla je na posteljo.

„Morda si se kaj pretegnila?“

Odkimala je.

„Ko bi moglo...“

Foltej ni upal izreči misli do konca. Greta ga je pogledala z dolgim veselim pogledom in zaprla oči.

„Tako mi je dobro, da me ne bodo oče vedno tako ogledovali. Vem, kaj so žinjali.“

Foltej je sedel h Greti na posteljo in jo držal za roko. Čeprav je dekle bolela roka, po preše je morala vseno sama priti. Folteja predolgo ni bilo.

Ko je znova stopil na dvor, je imel drug obraz. Dekla se je začudila.

„Ana, na preše sem kar pozabil. Zdaj ti jih bom nanosil za tri dni.“

Ko je zjutraj Podlipnik stopil v vežo, je Foltej v zadregi obstal. Oče so s čudnim pogledom ošinili Folteja z velikim rdečim srcem.

(Da je prihodnjič.)

Gostovanje ljubljanskega narodnega gledališča:

Triumf slovenske pevske in plesne umetnosti

Uspeh je velik in presega vsako pričakovanje. Da je slovenska gledališka umetnost že dolgo tega dosegla stopnjo drugih evropskih odrov, je že vedel vsak, kdor si namenoma ni mašil ušesa in zapiral oči. Najbolj učinkovito pa so to dokazali ljubljanski umetniki s svojim gostovanjem v nedeljo in ponedeljek tudi celovskemu občinstvu. Tri razprodane predstave s hvaležnim in navdušenim občinstvom, ki je nešteto krat prekinilo dogajanje na odru, da je dalo z dolgotrajnim ploskanjem zaslužen priznanje velikim umetnikom, so dokaz, da je prav umetnost tista neizpodbitna vrednota, ki uči, da se naj narodi medsebojno spoštujejo. To ona posreduje že po svojem samem bistvu in namenu. Nedvomno smo mi koroški Slovenci ponosni na prodoren uspeh ljubljanske opere. Priča smo bili, da je slovenska odrska ustvarjalca umetnost na tako visoki stopnji, da zamore zadovoljiti tudi v tem pogledu najbolj zahtevno občinstvo kjer koli in v katerem koli kulturnem središču. Nas pa najbolj vesel, da so tukajšnji intelektualni krogi mogli uvideti, s kom imajo opravka. Namreč z delavnim in miroljubnim narodom, ki želi samo in pričakuje, da bo kot enakopraven narod, čigar nadarjenosti in uspehov ne more nobeden osporavati, si na svoji zemlji mogel graditi to, kar smatra za potrebno in ljubiti svojo kulturo, za katero je doprinesel tako velike žrtve. Gostovanje ljubljanskega opernega gledališča naj odpre oči marsikomu, ki je hote ali nehote mislil drugače.

Pojdimo na obe večerni predstavi. V graškem gledališču je bila kot prva na sporedu opera „Ero iz onega sveta“, v Celovcu so v nedeljo zvečer pokazali balet „Ohridska legenda“. Glasbo za ta balet je napisal že priletni srbski skladatelj Hristič. Podlaga tej glasbi so pristni narodni motivi, katere je skladatelj z večšo moderno tehniko znal spraviti na stopnjo glasbene umetnosti, ki je dobila izraza v tem, da so njegov balet z največjim uspehom predvajali skoraj po vsej Evropi: Franciji, Švici in Nemčiji. Enostavni glasbeni stavek je podlaga njegovemu delu, toda množica najfinjših glasbenih majhnih lepote uvršča njegov balet med najbolj izvrstne glasbene lepote zadnjega časa. Uspehi Hrističevega baleta zlasti v Franciji in Ameriki so vzbudili velikansko zanimanje za do sedaj nepoznano bogastvo jugoslovanske glasbene folklorne.

Nič ne zmanjšamo visoke vrednosti operne uprizoritve, če menimo, da je baletni večer v še večji meri pokazal velikanske umetniške sposobnosti ljubljanskih gostov. Prav gotovo radi tega, ker balet tudi zahteva več.

OHRIDSKA LEGENDA

zajema snov iz hudih turških časov. Vsebinska je povsem enostavna. Mlada in lepa Makedonka Biljana je zaljubljena v hlapca Marka, toda oče jo hoče dati v zakon premožnejšemu Ivanu. Ker takratne šege niso dopuščale, da bi hčerke odločevale po svojem srcu, se je Biljana morala pokoriti volji svojega očeta. Snubci bi jo bili odpeljali, če ne bi prihrumeli Turki. V borbi je padel Ivan, Biljana pa so odvedli v suženjstvo.

Ze prvi prizor, prva slika na odru je osvojila vsa srca v dvorani. Scenično in režijsko izredno dober domislek. Simbolika popolna. Strme gore z zgodovinskim Kajmakčalanom v ozadju, na njih pobočjih kmečke hiše in spodaj modro Ohridsko jezero. Ob njem Biljana in Marko objeta. Naslednji prizor obiranje sadja in preko prihoda snubecev sledi višek prvega dejanja: borba s Turki. To je bila dovršeno izvedena plesna umetnina, ki je kasneje v tretjem dejanju dobila svojo še odličnejšo dopolnitev v prizoru, ko je Marko kosil Turke.

Drugo dejanje je pravljicnega značaja. Vodne vile plešejo in Marku se prikaže Danica, ki ga vodi do školjke, kjer je vila Biserka. Markova ljubezen do Biljane gane Biserko in ta mu izroči zmagovalni meč in čudotvorno rožo. Če se ljubljena deklica dotakne te rože, se spremeni v belo golobico in poleti v svojo domovino.

Vodno vilo Biserko je plesala Mlakarjeva, Danica mlada, izredno talentirana Remškarjeva. Ti dve in pa v vlogi Marka prav tako eden najmlajših plesnih talentov, Polik, so ogreli občinstvo s svojimi dovršenimi solističnimi točkami. Inscenacija sama — valujoče jezero, v njem kopajoče se vodne vile — bi bila v čast vsakemu evropskemu odru.

V tretjem dejanju, ki je v najizvirnejših kostumih pokazalo glavni stan turškega velikega vezirja, je nastopil na odru celoten balet. To dejanje je bilo najzanimivejše in je izzvalo skoraj neprekinjeno se ponavljajoče ploskanje.

Turški janičarji, sužnje, veliki vezir s svojim spremstvom — vse to je bilo podano pristno in učinkovito, kot da ima človek pred seboj košček davne turške preteklosti. Ples štirih suženj, Rumunke, Bolgarke, Grkinje s pastirji ter Bilajne je bila vsak zase nekaj edinstvenega, nekaj, kar je prineslo solze v oči in v srce občudovanje. — In v to grozotno-slavnostno razpoloženje turškega tabora je udaril s svojim zmagovalnim mečem Marko, sekal Turke in izročil Biljani rožo čudotvorno. Ta prizor je bil višek vsega, kar so nam pokazali ljubljanci. Do potankosti popolna, režijsko dovršena izvedba tega prizora, ki je bil nedvomno najbolj zahteven in najtežji del vsega baleta, je s svojo silno učinkovitostjo zagrabil dvorano, da odobravanja ni hotelo biti konca ne kraja.

Zadnje dejanje se vrši v Biljaninem rojstnem kraju. Marko in sosedje zidajo po Turkih požgano domačijo. Marko je žalosten, ker ni Biljane. Toda nenadoma se prikaže bela golobica in iz

drevesne krone se spusti lepa Biljana presrečnemu Marku okrog vratu. Oče da privoljenje v ženitev in narodni ples — kolo — zaključijo zgodbo o mladi Makedonki in roparskih Turkih. Makedonska Miklova Zala je spet doma ob svojem dragem izvoljenem.

Težko je s preprosto besedo izraziti občutka hvaležnosti in priznanja slovenskim umetnikom, ki so nam podarili ta nepozaben večer. Živo srebro imajo v svojih udih, dekleta so nežna kot pena Ohridskega jezera in fantje trdni in kremeniti kot planine Kajmakčalana. Svojska glasba nam je šla v žile in kri, bogastvo tonov in glasbil nas je opajalo. Pisane barve bujnih narodnih noš, smejoči in življenja kipeči obrazi so nas potrdili v veri, da je tak narod zdrav in da zna živeti.

ERO Z ONEGA SVETA

je bil na sporedu v ponedeljek zvečer. Praznično razpoloženo občinstvo je navdušeno pozdravilo drage goste. O skladatelju Gotovcu in deloma o Eru smo pisali že v prejšnji številki našega lista. Uspeh predstave je bil prav tako silen kot uspeh baleta. Gosti (Ero), Bukovec (Gjula), Kogejeva (Doma), Lupša (Marko) in Janko (mlinar Sima) so pokazali, kako visoko je danes slovenska pevska kultura. Ubrani orkester je dirigiral M. Polič, vodstvo celotne predstave je imel režiser Ciril Debevec. Do zadnjega razprodana dvorana z mnogimi odličnimi gosti ni štedila z burnim odobravanjem.

O sijajno uspehih gostovanjih ljubljanskega narodnega gledališča v Grazu in Celovcu, obširnejšo oceno Era ter o odzivu v avstrijski javnosti bomo pisali še prihodnjič.

KOZVOV NAC

Oni dan ja završalo po vasi: Rutarjev Jur se je našel in zopet piše svoje zgodbe. Tudi za mene je bila to velika novica, saj poznam Jurja še od časov, ko je pisal v „Koroškega Slovenca“. Jaz sem sicer takrat še pasel kozo po dobravi, tisto, ki je na paši nalezla tako hud revmatizem, da smo jo morali zaklati. Moj oče, ki so radi brali, so skoraj vselej, kadar so brali Jurjeve doživljaje, rekli: „Ja, Jur, to ti je bučka.“ Potem se je govorilo, Jur je umrl, jaz sem pa že takrat mislil, če je kdo tako zbrihtan kakor Jur, ne bo meni nič tebi nič nekaj takega napravil.

Ko sem zadnjič čital Jurjevo pismo, mi je nekaj dejalo: „Nac, še ti kaj napiši, sicer nisi povohal daleč od domačega praga, a si doma napravil bridke izkušnje, večna škoda, če jih nikomur ne razodeš.“

V tretjem letu tisočletnega rajha sem dobil poziv k naboru, kar nekam vroče mi je postalo ob misli: „Nac, kaj bo pa zdaj, kar lahko se zgodi, da boš vojak, pa te zavlečejo kar v Afriko, kjer pa deš lahko kakim divjakom v roke, ki te kratkoma pojedjo in noben človek na svetu ne bo vedel, kam si izginil.“

Določeni dan sem stopil pred naborno komisijo. Pri treh mizah je sedelo gospodov kot listja in trave, en debeluhar vstane in me vpraša, kako se pišem.

„Ignac Kozel.“

„Ignac Kozel,“ je ponovil, „ali se pišem z enim ali dvema, s?“

„Najbrž da z enim, ker sem koj sam, nisem oženjen, sicer pa se ne pišem Kozel, ampak Kozel.“

„A, potem se pišete Kozel, ker z se bere za c.“

„Tudi Kozel nisem, ampak Kozel,“ sem ugovarjal.

„A bos,“ se oglasi sedaj dolgina, ki je bil menda za tolačja, „vi se pišete Cigenpok, Ignac Cigenpok in fertik.“

Zdaj, ko so končno pogruntali ime, je vzel eden gospodov palico, kazal ž njo na neko tablo in me vprašal, kaj vidim na tabli.

Zdelo se mi je, da je dedec s palico tik pred mojim nosom, tabla pa kilometre daleč.

„Tablo vidim, drugega pa nič,“ sem dejal.

Med komisijo je nastal prepir, polovica komisije je trdila, da sem kratkoviden, druga polovica, da sem daljnoviden. Polagoma se je prerekanje pleglo, vendar se nisem mogel spoznati, katera polovica je podlegla in katera zmagala.

Potem je pristopil drugi, mi rekel, naj odprem usta in mi začel z nekim predmetom dregati po čeljustih.

„Zobe išče,“ me je prešinilo, ker nimam nobenega kotnika, je nekaj mrmral, ko ni mogel ničesar najti.

Ko je bilo še drugo končano in so me stehali, sem dobil potrdilo, da začasno nisem sposoben za vojaško službo.

Nekaj dni za tem sem srečal pod vasjo Brusovo Uršo, njen Tevž je moral že pred časom k vojakom in se je boril za nemški zračni prostor (Luftraum) nekje na Francoskem. Urša je bila od tedaj huda na vse moške, ki so bili še doma.

„No, Nac, kdaj pa pojdeš?“

„Jaz nikamor ne pojdem.“

„A tako, salamski naceji, najprej ste vojsko napravili, zdaj se boste pa doma potuhnili, drugi pa naj drži za vas svojo bučo tja.“

„Urša, ne vpij tako grozno,“ sem jo pogovarjal, „glej, nacejev je tudi več vrst ali pasem, jaz sem pri tistih, ki so že od rojstva Naceji, ta pasma ni nevarna, druge pasme se je bolj bati, ta je bolj nevarna, tu pa niso Naceji od rojstva, ampak so postali naceji šele pozneje.“

„A, kaj, vse pasme so enake,“ mi je zabrusila in jezna odšla.

Za dobro voljo

Žena: „Ko sem zdravniku pokazala jezik, mi je ugotovil bolezen in je rekel, da je vzrok moji boleznini v prenapornem delu.“

Mož: „Vidiš, vidiš. Saj ti vedno pripovedujem: Ne govori toliko!“

DANAŠNJI SVET

„Pavle, kako pravimo človeku, ki govori neresnico?“

„Lažnik.“

Moja mati

Mislím, da sem takrat komaj začel hoditi v šolo.

Na Rokovo nedeljo popoldne je bilo. Vse Dravljice so bile zavite v žegnanjsko razpoloženje.

Stopali smo po zaprašenih cestah. Otroci spredaj, zadaj oče in mati. Mala cerkev je bila pretesna za to nedeljo, saj so se od vseh koncev nabrali romarji k prijaznemu svetniku s psičkom ob sebi — po pomoč.

Pred menoj in ob desni in levi so stali ljudje, tako da nisem videl drugega kot košček belega neba nad seboj in materino obličje. Zraven mene je stala. Svoj še mladi obraz je imela nepremično uprt k cerkvenim vratom, skozi katere je videla oltar. Modre oči so ji žarele v posebnem sijaju, v rokah je stiskala molek. Prav za prav je bila majhna, a zame je bila edino bitje, v katero sem stavil vse zaupanje.

Pred oltarjem so peli gospodje litanije in vsi romarji so odpevali. Prav dobro sem razložil iz vseh glasov materinega. Pela je proseče, tiho, a tako zaupno, da sem strmel. Zdela se mi je vsa v drugem svetu, nič vsakdanjega ni bilo na njej. Opazoval sem jo s strani z velikimi otroškimi očmi. Vsak njen pogled se mi je zasidil globoko v srce. Vsaka poteza njenega obraza je bila kakor blagoslovljena. Takrat sem spoznal in dojel, česar še danes ne morem povedati. Odprl se mi je nov svet, ves lep in čist. Videl sem slovensko mater, ki moli.

Ne vem, kaj sem premišljeval, a vem, da sem pozabil na vse drugo, na vročino in platnene stojnice in sem le gledal in dojemal z vso dušo materino lepoto, kot bi po napornem potovanju dospel do hladnega studenca. Natanko bi znal narisati njen obraz, potezo za potezo, a tistega božjega bi ne znal v sliko vdahiti. Saj čutim Boga za čistimi otroškimi očmi, tudi za deviško zardelostjo breskovega cveta ga čutim, a bolj kot za obličjem matere, katera moli, ne.

Odpev je sledil odpevu. Za vsakim tretjim odpevom je bila na vrsti pesem. Proti koncu litanij je prišla na vrsto „Le za Jezusom hodimo.“ Takrat sem jo prvokrat slišal. Lepa se mi je zdela, a pustila je v meni strah in nemir. Dobro sem poslušal mater, ki je pela:

„... Kaj pomaga nam ta svet,

treba kmalu bo umret!“

Zgorel sem se ob teh besedah. Smrt. Na to še nisem mislil. Da bi mi mati umrla? Bog ne daj! In vendar sem jo videl, kako je pela z vso dušo, z vsem prepričanjem. Postal sem resen in žalosten. Vrgel bi se ji takrat okrog vratu, da bi mi je nihče ne vzel.

V njenih očeh sem zaznal solzo. Njen zagoreli obraz se mi je zdel dodelan. pričakujoč tega odločilnega trenutka. Morala si je zaželela smrti v tistem hipu. Saj je bil njen obraz kljub tako grozemu dejstvu blažen in spokojen, skoro vesel. Sedaj vidim v tistem miru njene obraza pričakovanje rešitve iz tisoč muk, ki jih ni nikoli nikomur izdala, ampak jih je kot otrok le Bogu razodevala v skriti molitvi. Ali je mogla najti kje drugje kot v Bogu izhod iz tolikih ponižanj, zatajevanj in stisk, iz garanja in pehanja? Prav dobro jo razumem, zakaj je bila tedaj vesela, ko bi jaz najraje jokala.

In solza, ki sem jo kradoma ujel v njenih očeh? Ali je bila izraz veselja, ki jo čaka tisto uro, ko se ji to bedno življenje steče, ali pa smo se ji smilili otroci, ki bomo morali ostati sami?

Ne vem, Bog ve. Le spominjam se tistega obraza, kot bi danes bilo. In to vem, da me ni nikdar nihče bolj naučil moliti kot mati tisto uro. Pa še to sem spoznal takrat, da je moja mati zelo trpela. In tedaj sem jo imel tisočkrat rajše kot kdaj prej.

Janko.

„In kako pravimo človeku, ki nam pove resnico?“

„Neolikani grobijan.“

Prijateljstvo je diamant, ki ga je treba najti, spoznati in obrusiti.

Prijatelji niso nikoli brezdomci; kajti vsak stanuje v duši svojega prijatelja.

Prijateljstvo, ki ne plemeniti, je sovražstvo proti sebi samemu.

STRMEC

Tudi mi še živimo in da to drži, nam je pokazal binkoštni pondeljek, ki je izvalil mnogo ljudi iz bližnje in daljne okolice k nam, na naš žegen, že dolgo se ni zbralo toliko ljudi pri nas, sicer pa je k temu pripomagal tudi lepo vreme. Na avtih, motorjih, kolesih in peš so prihajali ljudje k nam, saj so vedeli, da bo pri znani Arihovi hiši vsega v izobilju.

Toda še nekaj je izvalilo te ljudi k nam. Poročil se je namreč tudi Lexa Valter. Za ženo si je izbral pridno dekle, daleč iz Tirolske. Mlademu paru želimo na njuni življenjski poti obilo sreče in božjega blagoslova. Za zabavo so pa skrbeli znani radniški godci, ki so nam že večkrat zaigrali tudi v radiu. Zabava je trajala pozno v noč, nekateri so se tudi podali naprej na mejo k Kapeljarju. Tu so obujali lepe spomine na one dni, ko so se hodili na Kranjsko po moko in druge stvari, ki so bile tam boljši kup kot pa pri nas. Toda ti dnevi so minuli, nanje je ostal le spomin. Danes je na meji mrtvo, trava raste čez cesto in tistega življenja, ki je bilo prej, ni več.

ROGAJE

Še nikdar se nismo oglasili v „Našem tedniku“ zato pa je čas, da se vsaj ob današnji proslavi, to je ob priliki zlate poroke oglasimo. Naš kraj ni velik, toda precej smo oddaljeni od glavne ceste, ki drži iz Beljaka v Podkloster. Samo par hiš obsega naša vas, toda imamo kar dve gostilni. Radi tega pa ne smete misliti, da smo pijanci, kaj še, veseli smo radi in družabnost imamo radi.

Pravijo nam, da smo „skalarji“, to je seveda enkrat držalo, danes pa to ne drži več, ker so naši predniki odstranili skoraj vse skale, ki so nastale ob pretrusu Dobrača. Toda še nekaj je važno za našo vas. Spadamo namreč pod beljaško občino in zato smo še bolj ponosni, saj smo takorekoč skoro meščani.

Toda pojdimo sedaj k našim slavljenjem. Že 50 let je poteklo, odkar sta se poročila današnja slavljenca. 50 let trdega dela in 50 let lepega družinskega življenja je za njima. Želimo tudi mi Miklauschevemu očetu in njegovi ženi vse najboljše k njuni zlati poroki. Naj ju ljubi Bog ohrani še mnogo let zdrava in vesela v naši sredi.

PEČNICA

„Moj puabč je s spudnjega kraja...“

Tako radi in večkrat prepevajo naši pevci in so to pesem celo zapeli v celovškem radiju. V nedeljo 30. IV. t. l. se je resnica stare narodne pesmi na novo potrdila. Iz sosednje šentjakobske župnije je Krajnčev Hanzej poslal štiri lepo okrašene vozove v Čavje po svojo izvoljenko. Navzoči godci so zagodli veselo koračnico. Nato se je poslovila nevesta — Primoževa Trezi od svoje matere in sestre. Zapustila je rojstno hišo in domačo faro in odšla v bližnje Gorinče, ter postala gospodinja Kranjčeve kmetije. Poroka je bila v St. Petru. Sledila je nato vesela „ohcet“ na ženinem domu po stari kmečki navadi. Lepo število sorodnikov je bilo povabljenih. Seveda so se tudi pojavili tatovi in kradli, kar so mogli. Najprej so vzeli nevesto in kar hitro navrh pa rjušnico in družico. Ženin, kakor tudi staršina in camer, so imeli dosti opraviti, da so jih zopet rešili.

V nedeljo 21. maja je obhajala Vatinčova Finca svojo izvanredno veselo „ohcet“. Pred oltar je stopila s svojim ženinom Kofler Adolfom iz brnške fare. Bilo je krasno majniško vreme. Zato je prišlo precej ljudi, da se poveselijo z mladim parom na njih veliki življenjski dan. Poroka je bila povezana s šmarnicami, pri katerih smo veselo prepevali do božje Matere in ji priporočali varstvo mladega para. Pojedina je bila na nevestinem domu na Pečnici. Jedl in pijske ni zmanjkalo. Cerkevni zbor, katerega članica je bila tudi nevesta, je s svojo lepo pesmijo olepšal slovesnost. Na prostem je bilo napravljeno plesišče.

kjer se je vrtelo staro in mlado pri veseli godbi.

Obema pridnima in poštenima dekletoma, ki zapuščata pečniško faro, iz srca čestitamo in jima želimo obilo sreče in božjega blagoslova. Naj bi po zgledih svojih mater postali zares zgledne in pridne gospodinjice in nikoli pozabile materinske besede in Boga.

Sredi maja sta se dala poročiti v Beljaku Kusternikov Hajnža, železničar iz Ledine in gospa Mikuč-nja, kmetica v Zg. Borovljah.

Ponesrečil se je na praznik Gosp. vnebohoda g. Kopeinik, p. d. Lesjak, železničar in gostilničar v Zg. Borovljah. Vračal se je ravno od svoje službe domov, ko je zavozil v Beljaku v neki avto. Motorno kolo je bilo popolnoma razbito, medtem ko je on odnesel nekaj hudih udarcev in brez zavesti obležal. Kriv nesreče je šofer avtobusa, ker je premalo pazil, preden vozi čez glavno cesto. Hvala Bogu, da poškodba ni hujša! Želimo mu, da kmalu popolnoma ozdravi.

MARJA NA ZILJI

Pred tednom je gospodar Sereinig, pd. Hojzlič v Prosocih ugotovil, da mu je na paši na Dobravi poginila letna telica. Pri raztelešenju pa je dognal, da je bila žival ranjena s strelom. Izkazalo se je nato še, da je bilo s strelom ranjenih četvero govedi in mlad konj, eno izmed ranjenih goved je istotako poginilo.

Orožnikom pa se je vendar posrečilo, da so izsledili tudi zlikovca v Mariji na Zilji v osebi Vasca Caputo, kateremu so dokazali še vrsto drugih zločinov. Zaprta je pri okrajnem sodišču v Beljaku. Gospodar Hojzlič pa je utrpel na svoji živini nad 8000 šil. škode.

ST. ILJ-TREBINJA

Po skoraj dvomesečnem pridnem delu smo mogli popraviti humške cerkve ta teden uspešno končati. Obnovitev je v splošno zadovoljstvo vseh zelo dobro izpadla. Na strop je pričaral akad. slikar Jerina 6 velikih freskoslik, ki nam predstavljajo najpomembnejše dogodke iz Marijinega življenja. Tudi vsi trije oltarji so dobili novo obleko.

Mizar Kovačič nam je napravil nova vrata in izdelal zelo udobne klopi, v katerih se sedaj res lahko kleči in pa tudi sedi. V nedeljo, 11. junija, bomo cerkev, ki bo odslej res kras zgornjega Roža, slovesno odprli. Vsi častilci humške Marije, številni dobrotniki od blizu in daleč, ste ta dan prisrčno vabljeni.

Isti dan obhaja tudi naša požarna bramba svojo 40 letnico. V skupni procesiji bomo romali ta dan na Hume, da se zahvalimo tam Bogu in Devici Mariji za varstvo v minulih težkih letih.

ST. JANZ V ROŽU

Na binkoštni pondeljek je gostovala na odru pri Tišlarju sveška mladina. S svojimi pesmimi, deklamacijami, simboličnimi plesi in igrami nam je nudila mnogo zabave, s prizorom boja za človeško dušo med angelom in zlodejem nam je dala tudi nekaj dobrodošlih resnih trenutkov v modernem lahkomišelnem življenju. Da so ugajali posebno nekateri prizori, je dokazala zahteva občinstva, da so jih morali ponoviti. Kar je zbudilo posebno pozornost, je bila resnoba, s katero so otroci izvršili svojo nalogo. Vidimo, da imajo dobro vodstvo ali vodnico, ki si je svojo izurjenost morala pridobiti na večjih odrih in jo zdaj z uspehom izroča majhnemu rodu.

SELE

Binkoštni pondeljek je bil letos poldoben žeganju: v obeh gostilnah godci in ples in celo krama je sladkosnednim otrokom nudila za denar sladke dobrote. Ta denar pa ni bilo težko dobiti: v cerkveni lopici so padali med nje železni in vmes tudi beli novci in otroci so hiteli, da jih naberejo kar največ. Kdor je bil hiter in spreten in je imel srečo,

jih je nabral celo pest. V Rožu je namreč navada, da ženin in nevesta, ko po poroki stopita v lopico, pred zbrano mladino in med njo mečeta denar, kar naj pridobi poročenca blagoslov in bogastvo od zgoraj. Ta dan sta se poročila kar dva para: Jurij Perč z Rutarjevo Marto in Albin Türk s Pavlo Mak. Tako bo Rutarjeva hiša dobila krepkega pomočnika, pri Nacu pa bo tudi mlada gospodinja opora starima. Albin je po vojni redno nastopal kot igralec na odru prosvetnega društva. Naj bi zdaj tudi na resničnem odru življenja dobro igral kot mož v zadovoljnost svoje mlade žene in kot vnuk svojemu dobremu dedeju in babici. Obema paroma: Bog daj srečo!

DOLINA

Čisto na tiho se je izvršil na binkoštni ponedeljek lepo obiskan shod mož in fantov v romarski cerkvi v Dolini. Niti sejmariji niso vedeli zanj, zato ni bilo nobenega „štanta.“ Shod je bil pa kljub temu lep in lepo obiskan. Prišli so gosposdije iz okoliških fara. Mil. g. prošt Trabesinger iz Podkrmosa, č. g. župnik Jank iz Radiš, č. g. Majrič iz Grabštajna, č. g. Köberl iz sv. Tomaža in še domači g. župnik iz Pokrč, g. Messner.

Veliki govor za zbrano množico je imel mil. g. prošt Trabesinger v nemškem jeziku. Za njim je govoril slovensko tinjski gospod kaplan. Na koncu pa je bil pod lipo shod za može, kjer je spet v nemškem jeziku govoril civilist g. Valter Fritz iz Celovea. Nato je sledila peta sv. maša mil. g. prošta Trebesingerja, med katero je zelo lepo in ubrano pel slovenske pesmi moški zbor znanih radiških pevcev.

Ob tej priliki so mnogi romarji spraševali, kako da se ne pozida ta lepa Marijina božjepotna cerkev do konca. Rekli so: že toliko let darujemo za pozidanje cerkve „pa či videt.“ Zato bi bilo želeli, da škofija čimprej da dovoljenje, da se cerkev do konca pozida, preden se ljudje naveličajo darovati zanjo.

Radiški pevci so nato zabavali goste tudi med obedom z lepimi narodnimi pesmimi. Tako je dan minul ob lepem vremenu in veselem razpoloženju v želji, da bi drugi shod v juliju bil prav tako lep.

TINJE

Na binkoštni ponedeljek sa stopila v sveti zakonski stan Valentin Filler, Hanjžov v Dravskem dvoru in Marija Schrott, Pobehanova iz Dul. Oba mlada zakonca sta iz dobrih, spoštovanih, starih koroških družin. Veliko in imenitno svatbo so obhajali v Tinjah pri Laureju, kjer so se svatve prav dobro imeli in se ob domači godbi veselili do poznih jutranjih ur. Mlademu paru iskreno čestitamo in jima želimo na življenjsko pot božjega blagoslova.

STRPNA VAS

Gotovo so dobili bralci našega lista vtis o nekakšnem zimskem spanju naše vasi. Pa to je majhna pomota onih, ki so nas prehitro sodili. Videli smo, da se ne moremo tako visoko bahati kakor na primer sosednji Smihel ali pretekle dni bogate Rinkole z novimi zvonovi. Le zaradi tega smo ponižno odstopili prostor tistim, ki jim člankov in novic nikoli ne primanjkuje.

A glas smihelskih zvonov in pridne fare je dosegel tudi nas ter nas vzdramil ravno sredi toplega poletja, kajti nabralo se je že veliko novic iz preteklih dni.

Pa kako to, da ima list tako dobro zvezo ravno z Strpji? Tudi to vam lahko povemo. Predvsem ima spodnja vas kar več takozvanih „Katre plect“, ki govorijo povsod tako v en dan. Včasih pišejo pri sajenju krompirja lenobo bodočih nevest, katere vidimo vsak dan pri delu na polju. Drugikrat pa zopet v čakalnici metlovške postaje sodijo tiste, kateri jih najmanj brigajo. Zato se res nobeden znanec ne bo čudil, da pride od petindvajsetletnega kreganja raz vpiti glas celo v prostore, kjer se piše domači tehnik. Iz zdravstvenih razlogov se pa bojimo za pljuča in grla tistih, ki tako radi vpijejo, a seveda samo čez druge. Zato oznamimo to kar v časopisu in poleg tega tudi vse druge domače novice.

Po daljšem odmoru je nam zopet iztrgala neizprosna smrt iz naše srede 76 let starega Spardjenovega Jozeja. Vsi smo poznali vzornega rajnika, ki je

vestno izpolnjeval svojo železniško službo in kot vpokojenec po smrti svojega brata vzorno skrbel za zaostalo njegovo družino, dokler ga visoka starost in bolezen nista položili k zadnjemu počitku.

Pa tudi drugi obdelovalci strpinske zemlje so začeli zapuščati vas, v kateri so desetletja živeli. Tako pogrešamo v naši sredi kmeta, oskrbnika in doraslega kmečkega pomočnika. Vsak posameznik se je napotil v drugo smer za srečo. Poleg tega pa tudi vidimo, da je pri dobri volji vseeno mogoče obstati na vasi, kajti leto za letom postaja vas večja. Mlade družine gradijo, vsaka po svojih možnostih, večje ali manjše domove. V zgornji vasi se je posvetila visoka streha in stari ljudje pač primerjajo višino tega ostrešja z višino transformatorja!

Pri tako naprednem naraščanju vasi se bližnja okolica ne sme čuditi, če že slovesno naznanjamo, da smo dobili zopet svojo trafiko. Iskati jo nikomur ne bo treba dolgo, prišla je zopet k Pesku, k hiši, pri kateri smo že čez sto let dobivali duhan in cigarete, kakor tudi vse drugo, kar pač kupujemo za denar.

Cerkve in stolpa sicer še nimamo, a kljub temu smo častili tudi letos pri Kučeju, v hiši, kjer so vedno gojili pravi krščanski slovenski duh že skozi rodove. Majniško kraljico. Pridno smo obiskovali vaške šmarnice in se zbirali ob lepih večerih okrog Matere, varuhinje nas vseh. Prekosili smo z oltarjem in številnim obiskom marsikatero farno cerkev. Kadar smo imeli čast pozdraviti v naši sredi preč, dušnega pastirja ali požrtvovalnega gosp. kaplana, se z našimi glasovi tudi nismo zbal petih litanij. Sklepne besede gosp. župnika so nam dale zopet pogum in veselje k skupnemu nevstrašenemu korakanju v krogu krščanske mladine.

GREBINJ

V torek, dne 23. maja, smo imeli zelo slovesno poroko s sveto mašo z leviti. Nevesta je bila 22-letna Marija-Frida Ellersdorfer iz Raveža v grebinjski fari. Nevesta izhaja iz verne krščanske hiše in je potomka znanega in uglednega bivšega slovenskega poslanca Ellersdorferja, ki je v neizprosni boju branil pravice slovenskega naroda na Koroškem. Hiša Ellersdorfer je od nekdaj slovela kot velika dobrotnica cerkve in ubogih, bila je preje znana pod imenom Blažič pd. Pikš.

Ženin je bil g. Hanzi Latschen, posestniški sin iz znane Favove družine v Srednji vasi na Gorenčah. Vezal je ženina in nevesto preč, g. škofijski tajnik Muhar, kateremu so nevestini starši duhovni starši. V lepem nagovoru je preč, g. tajnik razlagal veličino sv. zakona, materinstva in zakonskih dolžnosti.

Nekaj posebnega pa izredno lepega je bilo, da je bila poroka s sv. mašo in da sta bila ženin in nevesta med sv. mašo pri sv. obhajilu. — Cerkev je bila za to slovesnost prav lepo okrašena z zelenjem in z belim cvetjem.

Obema novoporočencema želimo na novi življenjski poti obilo sreče in blagoslova božjega.

GORENCE

Prosvetna prireditve

Na materinsko nedeljo, dne 14. maja, je priredila žvabeška farna mladina pri Favu v Srednji vasi lepo poučno in vzgojno igro „Pri Kapelici“. Čeprav je večina igralcev v tej igri prvikrat nastopila, so kljub temu vsi lepo rešili svoje vloge. Nekateri igralci, kakor Lipe, Jurček in Metka so se pa že tako dobro odrezali, da bi že lahko nastopili na vsakem odru.

Da je zanimanje za lepo igro pri nas res veliko, se razvidi iz tega, ker je prišlo blizu 200 udeležencev gledat igro. Žvabeški farni mladini najprisrčneje čestitamo k uspešni prireditvi in le želimo, da nas kmalu zopet preseneti s kako novo igro!

Smrt. V Sv. Radegundi pri Mežnarju je umrla dne 24. maja t. l. gospa Wagner Ana, mati sedanjega gospodarja Wagnerja Valterja. Rajna gospa se je rodila na Dunaju in je dočakala visoko starost skoro 82-ih let. Podlegla je pa težki nadihi (astmi), katera jo je zlasti v zadnjih letih hudo mučila. Pokojnica je bila protestantske vere. Pokopali so jo poleg njenega moža na binkoštno soboto v St. Pavlu v Labudski dolini.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Ko češnje zorijo

Že koncem meseca maja in začetkom meseca junija moremo pričakovati pri ugodnem vremenu zlasti v toplejših legah prvo sadje. Tekom junija pa nato že dozori češnje in jagodičevje.

Ako hočemo vporabiti to zgodnje sadje in jagodičevje v domačem gospodinjstvu, pustimo to sadje in jagodičevje čim bolj dozoreti. Trgamo in obiramo pa nato to sadje ob hladnih dopoldnevih, ker se s tem znatno poveča trajnost tega sadja. — Ako pa nameravamo zgodnje sadje in jagodičevje prodati, ga trgamo in obiramo malo prej, predno popolnoma dozori, ker se drugače pri prevozu preveč pokvari in tudi izgubi pri tem na lepi in okusni zunanjosti, kar vse vpliva neugodno na kupca in zato zmanjšuje ceno. Tudi vsako pretresanje in prebiranje zgodnjega sadja in jagodičevja zelo škoduje temu sadju. Pri tem so zlasti občutljive vrtno jagode, ki jih nabiramo takoj v košarice, v katerih prodajamo jagode na trgu.

Sadno drevje, ki je lepo odevetelo in ki je bogato obloženo s sadnimi nastavki, moramo pravočasno podpreti, da se ne odlomijo veje, ki so najbolj obložene s sadjem.

ČRVIVOST ČEŠENJ

Češnje, ki so lepo odevetle in ki vzbujajo najlepše upanje, da bodo lepo obrabile, se začnejo kar naenkrat obletavati. Ko ogledujemo bolj natančno te odpadke, še zelene ali pa že malo barvane in napol zrele plodove, bomo opazili v vsakem plodu črvičku podobno žerko. To povzroča češnjava muha. Ta muha je zelo podobna naši mali sobni muhi, je okrog pol centimetra dolga in svetlo črne barve. Ta muha se prikaže nekako sredi meseca maja in leže v mesecu juniju in tudi še v juliju belkasta, do 0,8 mm velika, podolga jajčeca posamično na še zelene, na pol zrele, pa tudi zrele češnjeve plode in sicer v vdolbino ob peclju. Po osmih dneh se izleže ličinka, ki se pregrize v notranjost do češnjeve koščice. Črviček ali žerka se hrani nato od ploda, ki obdaja koščico. Plod začne zaradi tega v notranjosti gniti in deloma odpadajo češnjevi plodi še nezreli, deloma ostanejo na drevju in pridejo črvi in na trg. — Ko je bila žerka približno 30 dni v plodu, je dorasla in napravi iz ploda luknjico navadno v bližini peclja ter zapusti plod, ki je včasih že preje odpadel ali pa je še na drevesu. Črviček se nato zarije v zemljo, kjer se v 24 urah spremeni v 4 do 5 milimetrov dolgo rumenkasto bubo, ki prezimi in iz nje prihodnjo spomlad spet izleti muha.

Že iz prednjega opisa življenja češnjeve muhe je razvidno, da ta škodljivec bolj napada poznejše sorte češenj kakor pa prav zgodnje. Zelo učinkovito moremo zatirati češnjevo muho, ako škropimo češnje takrat, ko se plodovi začnejo barvati, z 1% -nim gezarolom. Pri tem pa moramo paziti, da vse češnjeve plodove res temeljito poskropimo in to še posebej tudi pri peclju.

LISTNE UŠI

Ne samo na češnjah, tudi na ostalem sadnem drevju se pojavlja v poletju škodljivci, ki ga moramo začeti pravočasno zatirati; to so listne uši. Listne uši moremo učinkovito zatirati takoj ko se pojavijo, to se pravi, še preje, predno so se listi svaljkasto zavili, ker nato škropivo ne more več tako učinkovito in uspešno delovati. Ako pa so listi že svaljkasto zaviti, odrežemo take poganjke preje, predno začnemo škropiti. Danes moremo razna zelo uspešna sredstva za zatiranje listnih uši dobiti v vsaki trgovini s kmetijskimi potrebščinami.

Pravočasno in temeljito zatiranje listnih uši je zlasti važno pri mlajših sadnih drevescih, ki jih še oblikujemo z obrezovanjem. Ako se pojavijo listne uši v velikem številu, morejo pri takem drevju povzročiti na vodilnih, to je glavnih poganjkih, velike krivine, kar onemogoča pravilno oblikovanje drevesne krone. Listne uši napadajo vse vrste sadnega drevja, škodujejo pa s tem, da sesajo listni sok, povzročajo nato razne nepravilnosti na listih in na

mladih poganjkih, listi pa se večkrat zaradi teh poškodb prebarvajo rdečkasto ali rumenkasto. Vsled teh poškodb pa zastane razvoj sadnega drevja.

KRVAVE UŠI

Še enega škodljivca moramo omeniti, ki se tudi pojavlja v poletju ali pozno spomladi in more sadnemu drevju zelo škodovati. To so krvave uši. Ta škodljivci napada predvsem jabolčna drevesa. Ako se prikaže krvava uš, moramo takoj začeti z uničevanjem in zatiranjem. Najbolj uspešno in zato tudi najbolj priporočljivo je, ako napadena mesta namažemo, to je prevlečemo s čopičem. Uši namreč varuje vošчени sloj in tega najbolj zanesljivo razkrojimo, ako krvave uši temeljito s čopičem namažemo s sredstvom za uničevanje kr-

vavih uši. Tudi ta sredstva danes že lahko dobimo v vseh zadevnih trgovinah. Škropljenje s temi sredstvi navadno ne bi bilo tako učinkovito in tudi nima nikakega pomena škropiti zdravdele sadnega drevja s sredstvi proti krvavim ušem.

Ne moremo sicer napovedati, kakšno bo letos vreme v mesecu juniju. Ako pa bo vreme bolj suho, moramo priporočati, da zlasti mladim sadnim drevesom zalivamo. Zlasti je še to priporočljivo za drevesca, ki smo jih letos ali lansko jesen vsadili. To povzroča, da morejo mlada drevesca razviti močne poganjke. Ako pa bi bila suša velika, more to vplivati na odpadanje plodov. Tudi temu odpomoremo z zalivanjem sadnemu drevju, ako je to le malo mogoče.

Korist sadjarstva

O sadjarstvu bi lahko mnogo razpravljali. Po svojem podnebjju je Koroška blagoslovljena dežela jabolk. Jablana je prvo in najvažnejše naše sadno drevo.

Pridni sadjarji so zasadili in cepili že milijone žlahtnih dreves po naši domovini. Zato se pa tudi tam, koder je zemlja dovolj rodovitna in kjer je podnebje ugodno, najdejo marsikje že prav lepi sadonosniki, kjer se prideluje v rodovitnih tleh dosti in prav lepega sadja.

Lansko leto je bila po naši domovini marsikje prav dobra sadna letina. Posebno jabolka so ponekod bogato obrodila. Naša Koroška ima toliko sončnih gričev, toliko ljubih, proti mrzlim vetrovom zavarovanih dolin, kjer lahko uspeva sadno drevje. Ali koliko je še prazne zemlje, koliko je še kmečkih domov, katerim manjka tako prijazni zeleni vene sadnega drevja, da goli in pusti gledajo tja v božji svet in žalostno pričajo o zaspanosti gospodarjev. A vendar more zemlja pod našim toplim soncem roditi tudi najplamenitejši sad.

Vseposodi se opravičeno toži, da se godi kmetu čedalje huje. Davki rastejo, posli, ako jih je sploh mogoče dobiti, so vedno dražji in vedno bolj samovoljni. Kar kmet kupuje, je vse slabo in drago; kar prodaja, ima pa neprimerljivo nizko ceno. Ni čuda tedaj, če s strahom gleda v prihodnost in obupen preučuje roditi tudi najplamenitejši sad.

Beri in širi

Naš tednik - Kronika

darja, kje bode jemal denar za potrebe, ki rastejo bolj in bolj. Tam, kjer je zemlja dobra in lega ugodna, se mu vendarle nudi lahka in prijetna priložnost, pomagati s časom sebi, posebno pa še svojim otrokom iz hude stiske, ako se goreče poprime umnega sadjarstva.

So že, hvala Bogu, tudi med nami prav vneti in razumni sadjarji. Toda večina naših gospodarjev se žalibog vse premalo briga za to prekornostno delo. Drevje zraste le tako bolj po sili, dostikrat ga nihče ne oskrbuje, nihče mu ne gnoji, malokdo se zmeni za to, da bi vcepil takšne vrste, ki rade rode in se lahko spravijo v denar. Kadar se pa tako pozabljeni in zanemarjeni drevje vendarle obvesi z obilnim sadjem, o, tedaj se ga pač spomni! Tedaj obdelava mlado in staro s koli in gorjačami izmučeno drevje, da mu otepe sad. Lahko umevno, da pridelek takih gospodarjev ne more biti obilen in se mora večinoma porabiti doma, medtem, ko razumni sosed, ki ve prav ravniati z drevjem in sadjem, stotake shranjuje za prodano blago.

Kako preprosta in lahkotna je vendar vzgoja sadnega drevja! To opravilo ne dela nikakršnih posebnih težav, ampak je človeku le v razvedrilo in zabavo. Ako žrtvuje človek vsako spomlad le nekaj uric, da si posadi, oziroma osnaži in pocpi nekaj sadnih drevesec, si lahko že samo s tem malim trudom zagotovi po malem dohodek v jeseni. Vsak kmet, ki ima količkaj prida posestvo, ima okoli svojega doma vsaj malo zemlje, ki jo rabi deloma kot dvorišče.

deloma kot ledino ali trato. Vsaj tukaj na tej ledini lahko nasadi nekaj drevesec, že zato, ker kmečka domačija brez sadnega drevja je vendarle neznanosko pusta in dolgočasna. Vsako teh zamore — ako je zemlja sicer dobra in tudi lega ne premrzla in ne preveč vetrovna, — čez osem do deset let po saditvi roditi precej sadja. To bi bil gotovo lep začetek in ta dohodek bi se v malih letih podvojil, potrojil.

Pred vsem je torej skrajna potreba, da si na vso moč prizadevamo, da zasadimo vsak prazen in pripraven prostor na našem zemljišču s sadnim drevjem. Res, da nam novo posajeno drevje v par letih še ne bode dajalo dobička; treba bode čakati šest, osem, tudi deset let, predno začne prida roditi. Nič ne de! Zato nam bode pa mladi nasad potem leto za letom donášal blagoslov in to ne le nam, ampak še bolj našim otrokom. Čim več jim bomo zasadili in pripravili sadnega drevja, tem večje dohodke jim zagotovimo, tem lažje bodo živeli in to v časih, ko bode morebiti še bolj hudo za denar kakor je sedaj.

Ni pa še dovolj, če se gleda samo na to, da se kar mogoče mnogo drevja nasadi. Posebno je treba previdno izbirati sadne vrste, treba je skrbno preudariti, katere vrste bi najbolj sodile za dotični kraj, katere vrste rade in obilno rodé, in katere vrste bi se dale najlažje prodati in najboljše porabiti za dom.

Včasih se je gledalo samo na to, da so se nalomile mladike za cepljenje tudi na cepljenih drevesih. Kakšne vrste so, kakšno vrednost imajo za trgovino in domačo uporabo, za to se nihče dosti ni menil. Ker se je tako brez pravega presodka cepilo, se šopirijo n. pr. jabolka, ki rodé le sladke, za trgovino popolnoma nesposoben sad, koder bi lahko jako dobro uspevale naše najžlahtnejše renete.

Zelo napačno je tudi, ako si posestnik razmnoži v svojem sadovniku kar le mogoče veliko sadnih vrst. Marsikateri sadjar misli, da mu je to v posebno čast, ako se vse vrste jabolk in hrušk nahajajo tudi na njegovem zemljišču. Kjer koli izve za kakšno novo sadno vrsto, brž si jo zacepi doma, samo, da bi se lahko ponašal, da jo tudi ima. Ali s takšnim razmnoževanjem se naj peča le učeni sadjar, ki se posebno ukvarja s tem, da bi dognal, koliko je ta ali ona na novo razbodbana in hvaljena sadna vrsta vredna, in v čem da je boljša od drugih, že znanih. Za kmeta pa, kakor sploh tudi za vsakega, ki želi, da bi razpečal svoje sadje kar le mogoče lahko in dobro, za takega pač nikakor ne kaže, da bi si razmnožil prav dosti sadnih vrst. Kadar pride kupec, ki išče sadja za razpošiljanje, ne vpraša, koliko vrst sadja je, ampak koliko ene vrste! Tisti sadjar, ki ima n. pr. same moštanke, same ramburje ali same parmene, isti prodaja najlažje in tudi najdražje.

Kadar torej hočemo vsaditi večje število mladih drevesec ali nasaditi morda celo nov sadovnik, izberemo le malo vrst in poskrbimo, da dobimo takšne vrste, ki v dotičnem kraju dobro uspevajo in se lahko prodajajo.

(Dalje prihodnjic)

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 5. strani.)

MOKRIJE

Na binkoštni ponedeljek sta se napotila mladi mežnar, Čičkov Francej in Sevnikova Hanca kot ženin in nevesta k poročnemu oltarju mokrske cerkve. Med častnim sprevedom so njima otroci pred slavolokom z lepimi deklamacijami ustavili pot.

Poročno sv. mašo je daroval domači g. župnik Lovro Kaselj, ki je v poročnem nagovoru tolmačil naloge zakona in blagoslov zakoncem.

Marijina družba se je poslovila od svoje članice Hance in ji želela obilo sreče v zakonu.

Mlademu paru naj bo življenjska pot z rožami posuta.

CELOVEC

Tukajšnja slovenska družina priredi 2. julija svoj običajni izlet in sicer: Zihpolje, št. Janž v Rožu, št. Jakob v Rožu, kjer je tudi skupna sv. maša in odmor v zavodu šolskih sester. Od tam k Baškemu jezeru, Beljak, Osojsko jezero, Osojščica in nazaj na Otok. Vljudo vabimo vse naše prijatelje in znance, ki se hočejo udeležiti izleta, da se prijavijo do nedelje, dne 18. junija in vplačajo šil. 21.—

Slovenska božja služba bo v Celovcu v starem bogoslovju (Priesterhausgasse) dne 8. junija ob 7. uri zjutraj. — Tudi v nedeljo, dne 11. junija, bo služba božja ob 7. uri zjutraj.

Ukve v Kanalski dolini

† Terezija Prešern

Dne 22. majnika naš je v 27. letu svoje starosti, za vedno zapustila naša ugledna trgovka Terezija Prešern. Iskala je novega zdravja v Vidmu in bila tam tudi operirana, na žalost pa ni bilo več pomoči.

24. majnika smo blago pokojnico zopet prepeljali v Ukve, kjer je v domači zemlji našla svoj zemeljski kotic.

Pogrebne obrede sta opravila župnik Zaccoglio in č. g. Anderwald iz Žabnic. Nagrobno žalostinko pa so zapeli domači pevi.

Žalujočim zaostalim naše prisrčno sožalje.

HRANILNA VREDNOST PETERSILJA

Profesor Hazel E. Munsell, docent Massachusettskega tehnološkega zavoda je ugotovil, da ima peteršilj zelo visoko hranilno vrednost. Zato bi ga morali uživati pripravljene kot prikuhe in ne bi smeli omejevat njegov uporabo zgolj na začimbo drugih jedi. Z laboratorijskimi preizkusi so ugotovili, da vsebuje peteršilj mnogo kalcija, železa, vitamina B 1 in B2, niacina ter vitamina G.

ZA ZBOLJSANJE ŽIVINE

V začetku leta 1950 je bilo v Združenih državah več kot milijon krav mlekaric, katerih donos so društva ameriških živinorejcev točno zapisovala. Takih društev je v Združenih državah na tisoče ter je njihov glavni namen, daboljšajo vrsto živine s križanjem umnim krmljenjem in prirejo Uspehi so odlični: po podatkih iz januarja 1950 so krave, za katere so skrbeli na ta način, dale povprečno 157,5 kg masla na leto, medtem ko je bilo povprečje drugih krav v Združenih državah 97 kg.

GOSPODARSKE VESTI

KROMPIRJEV HROŠČ

Zelo ugodne toplotne razmere v letošnji pozni spomladi so vplivale izredno ugodno na razvoj krompirjevega hrošča. Ta najnevarnejši škodljivec krompirjeve rastline se je letos že pojavil v izredno velikem številu na Poljskem, v vzhodni in zapadni Nemčiji, v Jugoslaviji (v goriški, ljubljanski in mariborski oblasti v Sloveniji) in tudi v Avstriji, kjer se je pojavil zlasti na Tirolskem in Solnograškem. Velika nevarnost je torej, da je ta krompirjev škodljivec tudi že na Koroškem.

Zato moramo nujno opozoriti na odredbo deželne vlade z dne 30. septem-

krompir iz Jugoslavije ali Bolgarije. Ta vladna izjava pa ne pove, po katerem tečaju so računali dolar pri nabavi enega in drugega krompirja. Upamo, da vlada ne bo dovolila prevelikega uvoza, ker je pričakovati, da bo tudi domači pridelek v kratkem času v obilni meri na razpolago.

V ZDRUŽENIH DRŽAVAH MANJ PŠENICE

Kmetijsko ministrstvo Združenih držav napoveduje v svoji zadnji mesečni cenitvi, da bo žetev pšenice v Združenih državah letos najnižje v zadnjih sedmih letih. Poročilo zadeva obdobje tridesetih dni do 1. maja in navaja, da sta hladno vreme in suša povzročila padec pridelka ozimne za približno 74 milijonov bušlov (25,9 milijonov hl); po stanju posevkov v marcu so pa cenili predvideni pridelek na 690 milijonov bušlov. Tudi pridelek jare pšenice bo predvidoma padel pod en milijon bušlov (350 milijonov hl). Kmetijsko ministrstvo je mnenja, da letošnji žitni pridelek ne bo kril potreb Združenih držav, če se izglejdi za letino ne bodo izboljšali. Predvidena celotna poraba za poslovno leto, ki začne 1. julija 1950, znaša 1000 milijonov bušlov, 700 milijonov bušlov za domačo porabo, 300 milijonov bušlov za izvoz.

Hladno vreme je zakasnelo delo na polju. V severnem delu države je letina zastala za dva do tri tedne. V zastanku so tudi pašniki in travniki. Pričakujejo

KUPUJEM

KOŽE IN KOŽUHOVINO

po najvišjih dnevnih cenah

Hans Ban

TRGOVINA Z USNJEM

Celovec-Klagenfurt, Osterwitzg. 4

Prevzamem kože tudi v strojenje.

tudi manjšo žetev rži in ovsa. Aprilska pozeba je napravila mnogo škode žitu v desetih glavnih proizvodnih državah.

Stanje kiselkastega sadja je ugodno. Proizvodnja mleka je tudi v aprilu bila še velika, za okoli tri odstotke višja kot v istem obdobju 1949. Proizvodnja jaje je bila v aprilu za pet odstotkov višja kot lani v tem mesecu in je dosegla 6386 milijonov jajc.

AMERIŠKA GOSPODARSKA POMOČ

Ameriška poslanska zbornica je izglasovala z 247 proti 88 glasovom dokončno odobritev zneska 3.121.450.000

O bogati izbiri

**PRAVO BLAGO
ZA DIRNDLE**

TSCHERNUTTER

dolarjev v okviru zakona za gospodarsko pomoč tujini. Ta zakon bo odobril, ne pa nakazal, denar za tretje leto Marshallovega načrta v Evropi, nadalje za tehnično pomoč na podlagi Trumanove četrte točke in za druge ameriške podpore tujim državam.

Poslanska zbornica je prva odobrila ta kompromisni osnutek, o katerem sta se obe zbornici ameriškega kongresa sporazumeli na podlagi prejšnjih posameznih predlogov. Preden bo odobrenje uzakonjeno, ga morata odobriti še senat in predsednik Truman. Ko bo znesek odobren, bo moral kongres nakazati še zneske za posamezne sklade.

Kljub temu, da je zbornica v takem velikem številu glasovala za kompromisni predlog, pa se v senatu pojavlja opozicija. Republikanski senator Robert Taft je izjavil, da bo skušal onemogočiti ta zakon, ker je skupni odbor bistveno spremenil senatov osnutek za prvo leto programa Trumanove četrte točke.

Končni kompromisni predlog določa 35 milijonov dolarjev za Trumanovo četrto točko. Nadalje določa zakon 2.850.000.000 dolarjev za evropski obnoveni načrt in sicer za finančno leto, ki se prične prvega julija; sto milijonov dolarjev za pomoč Koreji, 94 milijonov dolarjev za kitajsko področje; 27 milijonov 450.000 dolarjev za ameriški prispevek k pomoči ZN arabskim beguncem iz palestinske vojne ter 15 milijonov dolarjev za sklad ZN za nujno pomoč otrokom.

NOVO USPEŠNO MAZILLO ZA ŽIVINO

Ameriško kemično društvo je pred kratkim objavilo, da je uspela sestava nekega novega mazila — cicloesilski piroborat —, ki bo zelo dobrodošlo živinorejcem. Mazilo je namreč izvrstno sredstvo proti kožnim obolenjem živine in olajša srbenje, katerega povzročajo piki žuželk. Poleg tega pa pospešuje tudi vsrkavanje zdravil v krvni obtok in zdravljenje ran. Uporaba tega mazila ba lahko izredno velika, ker ga je mogoče primešati vsakemu drugemu zdravilu, ki ga je predpisal živinozdravnik. Mazilo je namreč mogoče raztopiti v vodi ali pa spojiti z organskimi preparati.

KINO

Celovec - Klagenfurt

STADTHEATER

2.—8. VI. „Der dritte Mann“
9.—12. VI. „Menschen in Gotteshand“
13.—15. VI. „Arche Noa“
Predstave ob 16., 18. in 20. uri.

PRECHTL

6.—8. VI. „Schloß Hubertus“
9.—12. VI. „Frau Sixta“
13.—15. VI. „Der Dummkopf“

VOLKSKINO

6.—8. VI. „Eine Frau, die weiß was sie will“
9.—12. VI. „Das Geheimnis der roten Katze“
13.—15. VI. „Ich liebe alle Frauen“

CARINTHIA-LICHTSPIELE

2.—8. VI. „Der Rächer von Texas“
9.—15. VI. „Schmugler von Saigon“

PETERHOF

2.—8. VI. „Königin der Wildnis“
9.—15. VI. „Die Zigeunerprinzessin“

Belfak - Villach

Začetek predstav ob 16., 18. in 20. uri,
v kino Apollo tudi ob 10., 12. in 14. uri.

BAHNHOFLICHTSPIELE

6.—8. VI. „Eine Nacht in Rio“
9.—12. VI. „Dodge City“
13.—15. VI. „Die Intrigantin von Saratoga“

STADT-KINO

6.—8. VI. „Frankenstein kehrt wieder“
9.—12. VI. „Dieser verrückte Mister Johns“
13.—15. VI. „Wege im Zwielicht“

Elite Filmbühne

6.—8. VI. „Hofrat Geiger“

Apollo Lichtspiele

6.—8. VI. „Königskinder“
9.—12. VI. „Klaus von Parma“, I. del
13.—15. VI. „Klaus von Parma“, II. del

Moški plašči iz balonske svile

POEDINE

KAŠHA HLAČE
JOPICI

Walcher

CELOVEC-KLAGENFURT

10.-Oktober-Str. 2 Tel. 22-73

NAGRA DA

Vsakemu, kdor pridobi za naš list 10 novih naročnikov, ki plačajo naročnino za eno leto naprej, bomo ob priliki polletnega romanja na sv. Višarje plačali vozne stroške.

Uprava.

Z. I. M:

Zvesta stca

12.

„Da veš, na dan sv. Elizabete, to je tretji ponedeljek, bo poroka. Seveda z mašo in godci. Ti boš imel dosti opraviti z vadanjem, saj bo svatov za 10 miz. Povedal ti jih bom, pazi, da koga ne pozabiš!“ Mlinar je našteval povabljenega v bogato ponosno gledal kraj manjše vadovca. Jur ni znal brati. Imel pa je tako dober spomin, da še nikdar ni pozabil koga povabiti.

„Za dva roženkranca jih je. Še enega ne pozabim, kakor gotovo sem žihrovi Juri. Veš, Lora, ta hoscet je zame še posebno pomembna, ker je stota, h kateri vabim. In najbrž je tudi zadnja. Poglej in preštej zarezne na moji vadovski palici! Devetindevetdeset jih je in drevi bom zarezal še eno. Posihmal bo najbrž počivala, dokler me božja dekla ne pokliče. Le kdo bo poslej vadal?! Klobuk z vencem bo taisti dobil od mene, palico pa mi bo Barba položila v krsto. Naj gre z menoj, moja zvesta spremljevalka. Koliko samotnih, temnih noči je rajžala z menoj, koliko veselih ur je doživela ob meni! Kdo drugi bi jo ne spoštoval dovolj, morda bi jo še zatepel med starino. Zato naj gre raje z menoj v črno jamico. Še zdaj mi lasje stopijo pokonci, če se spomnim na tisto

vadanje za Jezerom. Ko sem nekoč o pustu šel vadat čez Gure, bi skoro zgubil življenje. Ker so me povsod napojili, sem že malec okrogel prišel v Hodiše. Tam mi ženstvo pravi, da bi si prihranil precej časa, če bi jo mahnil čez led, ki sedaj prav dobro drži. Ubojal sem to Evino zapeljivo žlahto in jo mahnil na led. Malo, preden sem prišel na sredo, je začelo grozno pokati. Bil sem sam samecat na sredi jezerske gladine, v rokah sem imel le palico. Zdaj, zdaj, sem žinjal, se utopim. „Višarska Marija, ti mi pomagaj,“ sem na ves glas zavpil. Nekaj me je gnalo proti levi in res sem prišel na trdnjše led. Potem sem zato peš poromal na Višarje. Vidi-te, tako so bila moja pota. Zdaj pa grem. Ja, Lora, ali pri Reberniku niste tudi še malo v rodu? Po rajni tvoji mami menim?“

Mlinarju je postalo sitno: „Nič ne vada, bolj je prva zamera kot zadnja. Ali ne?“

„Kakor ti hočeš,“ se je vdal Juri.

Mlinar je že sam žinjal na Reberniko-ve. Hm, če bodo vabljeni Potočnikovi, morajo biti tudi Rebernikovi. Kar sem rekel, sem rekel,“ je še enkrat prihl Lora in stopil pogledat, če je v hlevu vse v redu.

Stopil je k Liski, jo pogladil po hrbtu in dejal: „Ti boš šla pa z Nežjo k Rutarju.“ Žival ga je gledala s krotkimi očmi in se pustila gladiti. To je bila naj-

pridnejša krava, ki jo je Neži imela najrajši. To prijateljstvo pa je trajalo že od tedaj, ko je Liska kot majhna telička šla na gmažno in se zgubila. Našla jo je Neži ter vso premraženo in utrujeno privedla domov. — Neži bo pa do bila tudi svinjo z osmimi kočiji, ki bodo tedaj stari ravno šest tednov. Razen tega so ji nabasali lepo število skrinj; z obleko, perilom, žitom, posodjem in drugimi potrebnimi predmeti. Brat, ki se je spoznal v kolarstvu, ji je izdelal prav lep kolovrat in motovilo. Lori, ki se je učil mizarja, je v eno izmed skrinj položil pisano zibelko. „Tudi to boš potrebovala,“ je pol resno, pol v šali dejal zardeli sestrini.

Mlinar je iz izbe, kjer je bila postavljena Nežkina bala, zavil k ženi v črno kuhinjo: „Nani, reci še ti, naj povabimo tudi pri Reberniku, ali ne?“

Žena je bila sama v zadregi. „Slišalo bi se, toda kaj bo iz tega na svatbi, tega ne vem!“

„Nerodna reč. Če bi le kaj vedel, kako oni mislijo. Kako mučno je bilo, ko k najini poroki nisva vabila Kovačevih, ki so imeli že za zmet pripravljeno ter mož nov klobuk in žena nove čevlje.“

„Bi pa vseeno vadali,“ je svetovala žena.

„Na vas grem, morda pa postrani kje zveem, kako mislijo.“

Pa Mlinar ni nič zvedel, ker je govoril povsod le z možmi. Ženske so pa že drugi dan zbarale pravo.

Čmna je iz spodnjega konca vasi počasi krevsela v zgornjega. Dobro se je držati hiš, kjer se pripravljajo na hoscet. Če že slišiš ne vsega, pa dosti tudi vidiš, da lahko naprej poveš. In Meta je lovila novice z očmi in ušesi. Se je splačalo. Ko je prišla v kako hišo, jo je že prestregla radovedna gospodinja: „Kako pa pri Mlinarju? Vadovec že hodi. Ali bodo dro tudi pri Reberniku vabili? Kaj bo pa Neži dobila s seboj? Koliko bo pa čistega (denarja)?“ In Čmna je počasi razkrivala, kar je vedela. Zraven je srknila štirimi žganega in tudi sama kaj zraven dodala ali povečala.

Pri Mlinarju se je nadejala dobiti prav dobro plačilo, za novico, ki jo je prinesla. Pri Reberniku je bila, ko je Jur s svojo palico šel mimo hiše, Rebernica je z gotovostjo pričakovala, da vstopi, ker je še proti hiši pogledal. Obledela je že svez predpasnik in nalila mošta v majoliko. Pa ti je šel mimo. Čudna ihta jo je pograbil, najezano je vzkliknila: „Hu, ti Mlinarji, ali so pozabili, da smo v rodu. Le čakajo naj! Tako jih umažem in njihovo dečko, da me bodo pomnili!“

Čmna jo je pogovarjala: „Ne jezi se! Prav gotovo pride tudi k vam vadat. Ali nisi zapazila, da hodi le po desnem kraju vasi. Tiho je odšla in s to novico došla k Mlinarju.

„Kaj naj hitro naredimo?“ se je glasno vprašala gospodinja.

(Dalje prihodnjič)

KDOR KAVO SAM MEŠA
VZAME

Hofer-Korn

POLNO MOČNO RZENO
KAVO

Ein
Titze
Erzeugnis

ZGODILO SE BO JUTRI

V neki dvorani v Kremlju so se sedeli strokovnjaki za radio in voditelji propagande ter so razpravljali o tem, ali naj se uvede televizija, to je gledanje na daljavo, tudi v Sovjetski zvezi. Predsedoval je član politbiroja. Tudi on se je vmešal v razpravljanje in izjavil:

„Tovariši! Vprašanje je, ali naj sedaj izumimo televizijo, ali pa naj počakamo, dokler izpopolnijo barve.“

SPREMENJENA HVALEŽNOST

Oni, ki so kdaj obiskali Sofijo, se gotovo spominjajo kipa „carja osvoboditelja“ na trgu sobranja, ki so ga postavili v spomin ruskemu carju Aleksandru II., ker je v rusko-turški vojni leta

Slavenske oddaje v radiu

SREDA, 7. junija:

14.30—15.00 Poročila; predavanje za gospodarje; zanimivosti.

CETRTEK, 8. junija:

7.15—7.45 Glasbena oddaja.

PETEK, 9. junija:

14.30—15.00 Poročila; pregled svetovnega tiska; glasba.

SOBOTA, 10. junija:

9.00—9.30 Literarna oddaja.

NEDELJA, 11. junija:

7.15—7.45 Duhovna obnova; pester jutranji spored.

13.30—14.00 Glasbena oddaja.

PONEDELJEK, 12. junija:

14.30—15.00 Poročila; sodobna vprašanja, glasba.

TOREK, 13. junija:

14.30—15.00 Poročila; pouk slovenščine; predavanje za gospodinje; glasba.

Kopalni plašči
Kopalne obleke

kupite pri

Grünen

Celovec - Klagenfurt
Burggasse

Radio Schmidt

„Velika hiša malega človeka“

Radioaparati za vsakogar. Tovarniško novi 4 cevni Super od 526 S naprej. — Popolnoma prenovljeni aparati od 200 S dalje.

Najbolj moderna popravilnica. Žarnice za dom in preprodajo.

CELOVEC - KLAGENFURT

Bahnhofstr. 22 — Tel. 29-48

FOTO

Ella Petrykiewicz

BELJAK - VILLACH

Nov naslov: Postgasse 3, - Tel. 49-36

Poročne in darilne slike za legitimacije. Izvrševanje fotoamaterskih del

Nov lesk in eleganco

z barvami in laki tvrdke

IZDELOVALNICA LAKOV IN BARV

PETER DE CILLIA
FELDKIRCHEN - Telefon 73

in pri podružnici:

Celovec - Klagenfurt, St.-Veiter Straße 35 - Tel. 28-38

ŠOLSKE PRILIKE NA KOROŠKEM

Na Koroškem je v letošnjem šolskem letu 1949/50 390 javnih ljudskih šol, na katerih poučuje 1680 učiteljev. Te šole obiskuje 58.996 otrok. V deželi je 38 glavnih šol z 9753 učenci in 409-imi učnimi močmi.

1100 otrok pa obiskuje privatne šole.

BEGUNCI V ZDRUŽENIH DRŽAVAH

Prejšnji petek je prispela v Združene države nova skupina beguncev. Vseh razseljenih oseb je 1220 in se bodo naselili po novih domovih v 234 zveznih državah ter v Kolumbija Distriktu.

Z njihovim prihodom je skupno število beguncev-emigrantov v Združenih državah naraslo na 153.603. V skupini so pretežno zastopani poljski delavci naslednjih narodnosti: Ukrajinci, Latvijci, Poljaki, Litvanci, Rusi, Estonci, Madžari, Romuni, Jugoslovani, Albanci, Čehi, Nemci in 198 oseb brez državljanstva.

MOTORIZIRANI PROMET

Na vseh javnih cestah kar mrgoli avtomobilov in motornih koles. Tudi na Koroškem je število motornih vozil naraslo, tako imamo 2899 osebnih avtomobilov, 2085 tovornih vozov, 1081 priklopnih vozov, nad 8000 večjih in manjših motornih koles. Število motornih vozil se je od leta 1937 podvojilo.

V vsej državi pa je 251.629 avtomobilov in motornih koles.

STRANKA POCENI!

Iz Budimpešte poročajo o sledeči zgodbi: Nekega kmeta so na Madžarskem vprašali, naj da 5000 forintov za državno posojilo.

„Kakšno je jamstvo?“ je vprašal kmet.

„Tovariš Rakosi je jamstvo, tovariš“, se je glasil odgovor.

„In če se kaj zgodi Rakosiju“ je vprašal kmet.

„No, tovariš, vedno je tu stranka.“

„Toda, kaj pa, če se kaj zgodi stranki?“

„Eh, tovariš, ali bi ne bilo to vredno 5000 forintov?“

ČAS
DENAR
JEZO

si lahko prihranite,
če zahtevate od nas
cenike, proračune in predvajanja.

Dobavljamo električni material,
motorje, dinamo in instalcijska
sredstva.

Sprejemamo naročila za elektro-
instalacije, električna popravila
vseh vrst in popravila
radioaparatorov.

Posredujemo priložnostne nakupe
rabljenih bencinskih motorjev.

Napišite svoje želje na dopisnico
in jo naslovite na:

Selinschek pri Siutz-u

Celovec-Klagenfurt, Renngasse 5

Sodobna
gospodinja

si poizkuša urediti gospodinjstvo
čim udobnejše, ker ve, da peka
danes ne zahteva nič več večurne-
ga dela. Po silkanicah Königove-
ga pecilnega praška pripravi
močnate jedi v najkrajšem času
in tako pridobi čas tudi za od-
počitek.

König
BACKPULVER

MALI OGLAS

DR. BERGER, Annabichl, ordinira od
5. junija naprej od 7. do 9. in od 19.
do 20. ure.

ZE RODOVOM JE ZNANA
ZNAMKA

Huffer & Schrantz

AKTIENGESELLSCHAFT

CELOVEC-KLAGENFURT

Siriusstrasse 3 — Tel. 34-06, 34-07
daljnopis Celovec, št. 18.

Vetne ograje

Postelje iz jeklenih cevi

Železne konstrukcije

škarjaste ograje, železne ograje
vseh vrst, žični pleteži, žična tkiva,
posteljni vložki, Epeda-vložki,
bodeča žica

Tesnilni trakovi za lahkogradne
plošče

OGLASI prinašajo
dobiček!

Elektromotorje

STEDILNIKE in ves material za
instalacijo

pri domači tvrdki

HANS KREUTZ

CELOVEC

Kramergasse 11 — Tel. 21-73

FILME

DOBITE PRI FOTO-FILMU

HUBERT WANDERER

DOMGASSE 4

CELOVEC - KLAGENFURT

Razpošiljanje po pošti

VEDNO VELIKA IZBIRA

ORIENTALSKIH IN PERZIJSKIH PREPROG

na roko vzanih in žametnih (velournih) preprog ter tekačev.

Blago za pohištvo, zavese, pregrinjala za mize in divane.

Popusti za preprodajalce, hotele in gostilne. — Plačilne olajšave. — Da jemo v to stroko spadajoče nasvete za opremo sob, po želji tudi na licu mesta.

Strokovna trgovina za preproge, pohištveno blago in zavese

DIR. JOSEF RADLMAYR
BELJAK - VILLACH

TRGOVINA NA DROBNO: POSTGASSE 3 TELEFON 47-67 - 4447